

jamk

Maahanmuuttajalasten kotouttaminen varhaiskasvatuksen näkökulmasta Joensuussa

Julia Räsänen ZJA23SSSTVO

Opinnäytetyö, AMK

Tammikuu 2025

Sosionomin koulutusohjelma

Räsänen, Julia

Maahanmuuttajalasten kotouttaminen varhaiskasvatuksen näkökulmasta Joensuussa.

Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Tammikuu 2025, 41 sivua

Sosionomin täydentävät varhaiskasvatuksen opinnot. Opinnäytetyö AMK.

Julkaisun kieli: suomi

Julkaisulupa avoimessa verkossa: kyllä

Tiivistelmä

Opinnäytetyössä tarkasteltiin, miten maahanmuuttajataustaisten lasten kotoutuminen näkyy Joensuun yksityisissä päiväkodeissa. Teemahaastattelun avulla selvitettiin, millaisia näkemyksiä varhaiskasvatuksen henkilöstöllä on kotoutumiseen liittyen sekä millaisia ajatuksia ja toivomuksia varhaiskasvattajilla on moniammatillisen yhteistyön parantamiseen kotoutumistyössä. Aiheen tutkiminen oli tärkeää, Joensuussa yksityisen päiväkotien varhaiskasvatuksen henkilöstön näkemyksiä kotoutumiseen ei ollut tutkittu aiemmin. Tulosten perusteella varhaiskasvatus ja moniammatillinen työympäristö voivat etsiä uusia näkökulmia nykytilanteeseen ja etsiä uusia ratkaisua maahanmuuttajalasten kotoutumiseen tukemiseen.

Aineiston kerääminen toteutettiin kolmessa Joensuun lähiöalueissa, jossa maahanmuuttajaperheet ovat asuneet ja siihen osallistui seitsemän varhaiskasvatuksen työntekijää. Tutkimus toteutettiin laadullisen aineistokeruun menetelmällä ja käytettiin teemahaastattelua. Kerättyä aineistoa käsiteltiin aineistolähtöisellä analyysillä.

Suomalainen yhteiskunta on ollut muuttumassa monikulttuurisemmaksi viime vuosina.

Maahanmuutto kasvaa vuodesta toiseen ja maahanmuuttajataustaisten lasten määrä on kasvussa varhaiskasvatuksessakin. Varhaiskasvatuksessa on merkittävä rooli maahanmuuttajalasten kotoutumisessa. Päiväkotito on ensimmäinen ja usein ainoa paikka maahanmuuttajalapsille, jossa hän tutustuu suomalaiseen kulttuuriin ja kieleen. Joensuun lähiöalueen varhaiskasvatuksen henkilökunnan työkuva on muuttunut ja vaatii uusia pedagogisia ratkaisuja, osaamista, sekä työnantajan tukea ja tietoa monikulttuurisuuteen liittyvistä asioista. Aineiston perusteella voidaan todeta, että maahanmuuttajalasten kotoutuminen varhaiskasvatuksen henkilöstön näkökulmasta oli tuonut paljon haasteita, mutta samalla myös positiivisuutta. Opinnäytetyön tulokset osoittavat, että yhteisen kielen puute ja kulttuurierot olivat keskeiset asiat, jotka vaikuttavat vuorovaikutuksen laatuun ja tuovat haasteita varhaiskasvattajan työkuvaan. Varhaiskasvatuksen henkilöstö toivoo lisää monikulttuuriseen liittyvää koulutusta ja moniammatillista tukea.

Avainsanat (asiasanat) : maahanmuuttajalapsen, kotoutuminen, monikulttuurisuus, monikulttuurisuuskasvatus, moniammatillinen yhteistyö

Räsänen, Julia

Integration of immigrant children from the perspective of early childhood education in Joensuu

Jyväskylä: JAMK University of Applied Sciences, January 2025 , 41 pages

Social service bachelor's degree supplementary early childhood education studies, Bachelor's thesis.

Permission for open access publication: Yes

Language of publication: Finnish

Abstract

This thesis examined how the integration of children with an immigrant background can be seen in Joensuu's private kindergartens. With the help of a thematic interview, it was found out what kind of views the early childhood education personnel have regarding integration, and what kind of thoughts and hopes early childhood educators have for improving multiprofessional cooperation in integration work. Researching this topic was important, since the views of early childhood education staff at private kindergartens in Joensuu had not been studied before. Based on the results, the early childhood education and the multiprofessional work environment can look for new perspectives on the current situation and look for new solutions to support the integration of immigrant children.

The data collection was carried out in three suburb areas of Joensuu, where immigrant families have lived, and seven early childhood education workers participated. The research was carried out using a qualitative data collection method and thematic interviews. The collected data was analyzed using a data-oriented analysis.

The Finnish society has been becoming more multicultural in recent years. Immigration is increasing year after year, and the number of children with immigrant backgrounds is also increasing in early childhood education. Early childhood education plays a significant role in the acclimatization of immigrant children. Daycare is the first and often the only place for immigrant children where they get to know Finnish culture and language. The work profile of the early childhood education staff in the Joensuu suburbs has changed and requires new pedagogical solutions, skills, as well as employer support and information on issues related to multiculturalism. Based on the data, it can be stated that the integration of immigrant children from the perspective of the early childhood education staff had brought many challenges, but at the same time also positivity. The results of this thesis show that the lack of a common language and cultural differences were the key issues that affect the quality of interaction and bring challenges to the work image of an early childhood educator. The early childhood education staff hopes for more multicultural training and multiprofessional support.

Keywords/tags (subjects) Immigrant children, integration, multiculturalism, multicultural education, multiprofessional collaboration

Sisällys

1	Johdanto	2
2	Maahanmuutto ja sen vaikutus lapsiin	3
2.1	Maahanmuuttajaperheen palvelujärjestelmä Suomessa	5
2.2	Varhaiskasvatus kotoutumisen tukena	6
2.3	Maahanmuuttajalapsiperhe varhaiskasvatuksessa	7
2.4	Monialainen yhteistyö varhaiskasvatuksessa	9
2.5	Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö	10
3	Tutkimuksen tarkoitus, tavoitteet, tutkimuskysymykset	13
3.1	Teemahaastattelu tutkimusmenetelmänä	14
3.2	Kohderyhmä ja aineiston keruu	15
3.3	Toteutus	16
3.4	Aineiston analyysi	17
4	Tulokset	19
4.1	Varhaiskasvattajan positiivinen kokemus	20
4.2	Varhaiskasvatuksen henkilöstön haasteet	23
4.3	Moniammatillinen tuki ja yhteistyön rooli varhaiskasvatuksessa	24
5	Pohdinta ja johtopäätökset	27
6	Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	31
6.1	Opinnäytetyön hyödynnettävyys ja jatkotutkimusideat	32
	Lähteet	34
	Liitteet	37
	Liite 1. Haastattelukysymykset	37
	Liite 2. Suostumus haastatteluun	38
	Taulukko 1. Esimerkki aineiston analyysistä	19
	Taulukko 2. Aineiston tärkeimmät alueet.	20
	Taulukko 3. Maahanmuuttajalapsi varhaiskasvatuksessa	21

1 Johdanto

Maahanmuuttajataustaisia lapsia näkyy varhaiskasvatuksessa joka vuosi yhä useammin. Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2023 Joensuussa on asunut 5 753 vieraskielistä ihmistä (Maahanmuuttajataustaisten määrät ja osuudet alueittain, 1990–2023). Ulkomaalaistaustaisten lasten määrä on kasvussa koko ajan Joensuussa epätasaisesti: on päiväkoteja, joissa joskus maahanmuuttajataustaisia lapsia on paljon, ja päiväkoteja, jossa on vain muutama tai ei ollenkaan. Joensuussa on asuinalueiden eriytymistä ja maahanmuuttajaperheet asuvat lähioissa, joissa on paljon vuokra-asuntoja.

Lähion ja omistusasuntojen alueiden päiväkodin arjet ovat erilaisia.

Lähioalueen varhaiskasvatuksen henkilökunnan työkuva on muuttunut ja vaatii uusia pedagogisia ratkaisuja, osaamista, sekä työnantajan tukea ja tietoa monikulttuurisuuteen liittyvistä asioista. Varhaiskasvatuksen ja kasvatusyhteistyön laatuun vaikuttaa myös se, että yhteistä kieltä ei ole. Sota ja konfliktit vaikuttavat maahanmuuttajalapsien määrän kasvuun. Usealla heistä on uuteen maahan sopeutumiseen liittyviä haasteita. Varhaiskasvatus toimii kotoutumisen tukena. Uudessa maassa näkyy usein perheiden avuntarvetta. Maahanmuuttajaperheiden osaamattomuus näkyy päivittäisissä tilanteissa, kuten lasten hoitoajan ilmoittamisessa tai säänmukaisessa vaatetuksessa. Varhaiskasvatuksen henkilökuntaa pidetään oman alan ammattilaisena, joka osallistuu maahanmuuttajataustaisen lapsen kotouttamiseen, mutta työresursseja ja osaamista ei aina ole.

Omassa työssä huomasin, että maahanmuuttajaperheillä ja henkilökunnalla voi olla eri tietoja samasta asiasta. Henkilökunnalla on paljon vaatimuksia yhteiskunnalta, huoltajilta ja aluejohtajilta ja samalla resurssit sekä tuki ovat heikkoja. Varhaiskasvatus on yksi taho monien muiden tahojen lisäksi, ja moniammatillisuus voi parantaa työn laatua. Monialainen yhteistyö varhaiskasvatuksessa on mm. neuvolat sekä toiminta- ja puheterapeutit. Maahanmuuttajapalvelut ovat kuitenkin hieman tuntemattomia tahoja varhaiskasvatukselle. Tällä opinnäytetyöllä tutkitaan tätä asiaa varhaiskasvatuksen näkökulmasta ja tuodaan tärkeimmät tulokset näkyviin, jotta yhteistyö olisi mahdollista. Varhaiskasvatuksen henkilöstö kaipaa moniammatillista yhteistukea ja se mahdollista myös valtion tasolla uusia ratkaisua.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, miten maahanmuuttajataustaisten lasten kotoutuminen näkyy varhaiskasvatuksessa henkilökunnan näkökulmasta, miten se vaikuttaa työkuvaan sekä

millaisia haasteita ja mahdollisuuksia moniammatillisesta näkökulmasta he kokevat päiväkodin ympärillä olevissa palvelujärjestelmissä.

Työn tavoitteena on kehittää yhteistyötä varhaiskasvatuksen ja maahanmuuttajapalvelutahojen välillä Joensuussa. Teemahaastattelun avulla tutkitaan varhaiskasvatuksen henkilökunnan näkemyksiä maahanmuuttajalasten kotoutumisesta sekä päiväkotiympäristön haasteista ja mahdollisuuksista. Lisäksi tutkitaan ja tuodaan esille varhaiskasvatuksen henkilökunnan toivomuksia monialaiseen yhteistyöhön maahanmuuttajalasten kotoutumisen tueksi. Henkilökunnalla tarkoitan varhaiskasvatuksen opettajia, lastenhoitajia ja mahdollisesti varhaiskasvatuksen sosionomeja.

Tutkimuskysymykset olivat ” Millaisia näkemyksiä varhaiskasvatuksen henkilöstöllä on maahanmuuttajataustaisen lasten kotoutumiseen liittyen varhaiskasvatuksen näkökulmasta? ”ja ” Millaisia ajatuksia ja toivomuksia varhaiskasvatuksen henkilöstöllä on moniammatillisen yhteistyön parantamiseen kotoutumistyössä?”

2 Maahanmuutto ja sen vaikutus lapsiin

Maahanmuuttaja-käsite viittaa henkilöön, joka on syntynyt ulkomailla ja on muuttanut maasta toiseen. Käsitteeseen kuuluvat kaikkiin eri perustein Suomeen muuttaneet henkilöt. Nämä perusteet voivat liittyä esimerkiksi perheeseen, työhön, opiskeluun tai pakolaisuuteen. Pakolainen on henkilö, joka pelkää joutuvansa vainotuksi alkuperänsä, uskonnon, kansallisuuden, tietyn yhteiskunnallisen ryhmän jäsenyytensä tai poliittisten mielipiteidensä takia. Pakolaisaseman voi saada henkilö, jos valtio myöntää hänelle turvapaikan tai jonka YK:n pakolaisjärjestö (UNHCR) tunnistaa pakolaiseksi. (THL, 2023.)

Maahanmuuttajan kotoutuminen tapahtuu vuorovaikutuksessa yhteiskunnan kanssa, ja on yksilöllinen prosessi. Tavoitteena on, että maahanmuuttaja kokee itsensä yhteiskunnan aktiiviseksi ja täysivaltaiseksi jäseneksi, omaksuen yhteiskunnan ja työelämän kannalta tarvittavat tiedot ja taidot. Samalla, kun hän perehtyy uuden kotimaan kieleen ja kulttuuriin, tuetaan myös mahdollisuuksia säilyttää oma kieli ja kulttuuri. Samalla uusi yhteiskunta saa uusia vaikutteita ja monimuotoistuu. Sen sijaan kotouttaminen-käsite tarkoittaa viranomaistoimenpiteitä, jotka

tukevat yksilön kotoutumista parantamalla hyvinvointia, terveyttä, koulutusta ja työllisyyttä. (THL, 2024.)

Pakkomuuton vuoksi paossa olevien ihmisten joukossa on suuri määrä lapsia. Vaikka alle kolmannes maailman väestöstä on lapsia, yli 100 miljoonasta paossa olevasta henkilöstä jopa yli 40 prosenttia on lapsia. Suuri osa näistä lapsista pakenee joko sisäisesti omassa maassaan tai muihin maihin yhdessä huoltajiensa tai muiden perheenjäsentensä kanssa. Lapset nähdään erityisen haavoittuvassa asemassa olevana ryhmänä. Kaikkia pakolaisuudessa eläviä lapsia yhdistää kokemus oman kodin, tutun ympäristön ja läheisten menettämisestä tai jättämisestä taakseen. (Pelastakaa Lapset, 2024.)

Maahanmuuttaja-ihmisryhmä koostuu erilaisista ihmisistä, ja heidän maahanmuuton syyt ja olosuhteet ovat erilaiset. Lastenpsykiatri artikkelissa *Lapsen mielenterveys - miten huomioidaan maahanmuuttotausta?* Parviainen, Kankaanpää ja Salama(2023) pohtivat, että osalla maahanmuuttotaustaisia lapsia on keskimääräistä suurempi mielenterveyden häiriöiden riski. Tähän ryhmään kuuluvat mm. turvapaikanhakijat, pakolaistaustaiset, ilman huoltajaa tulleet alaikäiset, paperittomat, ihmiskaupan uhrit ja moninkertaisiin vähemmistöihin kuuluvat. Tutkimusten mukaan lapsilla, joiden toinen tai molemmat vanhemmat ovat syntyneet ulkomailla, diagnosoidaan Suomessa useammin kehityksellisiä häiriöitä verrattuna muihin lapsiin. Lisäksi on todettu, että isän maahanmuuttotaustan on yhteydessä lapsen traumaperäisen stressihäiriön diagnoosiin. Myös tarkkaavuushäiriödiagnosi asetetaan Suomessa todennäköisemmin lapsille, joiden isä tai molemmat vanhemmista ovat maahan muuttaneita.

Tutkimusten mukaan maahanmuuttotaustaiset lapset hyödyntävät terveys- ja mielenterveyspalveluita harvemmin kuin muu väestö, mutta käyttävät päivystyspalveluita enemmän. Maahanmuuttajataustaisten lasten muuta väestöä vähäisempi mielenterveyspalvelujen käyttö ja suurempi psykiatrisen akuuttihoiton käyttö viittaavat siihen, että hoitoon tullaan usein vasta vaikeiden oireiden myötä. Lisäksi suomalaisen aineiston mukaan lapset ja nuoret henkilöt, kenen toinen tai molemmat huoltajista olivat peräsin ulkomailta, päätyivät sijoitukseen kaksi kertaa useammin kuin lapset, joiden vanhemmat ovat syntyneet Suomessa. Voi olla, että maahanmuuttajaperheissä lapsiin liittyy erityisiä odotuksia, kuten vastuun ottamisesta kodin tai

sisarusten hoidosta tai tietynlaista sukupuoleen perustuvaa käytöstä. (Parviainen, Kankaanpää ja Salama, 2023, 139.)

2.1 Maahanmuuttajaperheen palvelujärjestelmä Suomessa

Perheiden sosiaalista hyvinvointia, toimintakykyä, osallisuutta ja turvallisuutta edistää sosiaalipalvelut. Sosiaalipalvelut edistävät ja ylläpitävät lasten, nuorten ja perheiden kykyä toimia, yhteiskunnallista hyvinvointia, turvaa ja osallistumismahdollisuuksia. (THL, 2024).

Sosiaalityön asiakkaina on yhä enemmän maahanmuuttajaperheitä ja heidän kanssa tehtävää sosiaalityötä voidaan kutsua monikulttuuriseksi sosiaalityöksi. Työssä otetaan huomioon asiakkaiden moninaiset kulttuuritaustat sekä maahanmuutosta johtuvat ainutlaatuiset elämäntilanteet. Maahanmuuttajat ovat sosiaalityön asiakkaina usein samoista syistä kuin kantasuomalaiset, mutta heillä saattaa kuitenkin olla korkeampi riski pitkäaikaistyöttömyyteen tai muihin syrjäytymiseen liittyviin haasteisiin. Pakolaisina Suomeen saapuvat ohjataan sosiaalityön piiriin, jotta heidän kotoutumisestaan voidaan tukea ja edistää sosiaalityön keinoin. Esimerkiksi asumiseen liittyvät ongelmat, sosiaalisen verkoston puute, toimettomuus, terveysongelmat, kielitaidottomuus, monilapsisuus ja taloudelliset vaikeudet ovat tyypillisiä sosiaalityön tarvetta aiheuttavia tekijöitä. (Anis; Alitolppa-Niitamo, Fågel & Säävälä, 2013,148.)

Paikalliseen maahanmuuttajapalveluihin kuuluu International House, joka palvelee ulkomailta muuttaneita Joensuussa. Maahanmuuttajaperheet voivat saada henkilökohtaista neuvontaa ja ohjausta erilaisissa arjen sujuvuuteen ja viranomaisasiointiin liittyvissä asioissa, sekä tietoa suomalaisesta yhteiskunnasta ja kunnan palveluista. (International House Joensuu, 2024.) Myös kotoutumisohjaaja voi olla mukana perheen kanssa päiväkodin tutustumiskäynnillä, mikä antaa perheelle tukea ja rohkaisua. Maahanmuuttajaperheille ei ole olemassa omaa erityistä palvelua ja heitä ohjataan sosiaalipalvelupiireihin samalla tavalla kuin kantaväestöä.

Maahanmuuttajapalvelut ovat suunnattu vain osalle maahanmuuttajia ja kotoutumistoimipiteitä eivät saa kaikki. Työperäisten maahanmuuttajien ja pakolaisten ohjauksella on suuret erot.

Työttömänä pakolaisena ihminen saa kotoutumistukea ja ohjausta, mutta maahanmuuttajatyöntekijänä ei saa samaa palvelua. (Sjöblom-Immala, 2012, 74–75.)

2.2 Varhaiskasvatus kotoutumisen tukena

Suomen lainsäädäntö tukee kotoutumista ja velvoittaa kuntia huolehtimaan kotoutumislain toteutuksesta. Kotoutuminen (tai integroituminen) on tapahtumasarja, jossa ulkomailta saapuva henkilö hankkii uusia tietoja, valmiuksia ja toimintatapoja sekä luo yhteyksiä ympäristöönsä, joiden avulla hän voi liittyä paikalliseen yhteisöön. Kotoutumisen edellytyksenä on, että valtaväestön asenteet ja käytännöt tukevat tätä prosessia (Alitolppa-Niitamo ym., 2013, 7). Kotoutuminen on prosessi, jossa pysyvästi maahan muuttanut henkilö löytää paikkansa elää, toimia ja osallistua yhteiskuntaan tasa-arvoisesti muiden jäsenten kanssa. (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2024).

Kotoutuminen on kaksiosainen prosessi: maahanmuuttaja yrittää sopeutua uuteen elin- ja asuinympäristöön, ja vastaanottavan yhteisön pitäisi tarjota tilaa uusille asukkaille sekä mahdollisuuksia juurtua paikkakunnalle ja osoittaa osaamistaan ja kykyjään. (Saukkonen, 2013, 17–22.) Yhden tärkeimmistä yhteiskunnantahoista maahanmuuttajaperheen kotoutumistukena toimii varhaiskasvatus.

Kotoutumislain (L 681/2023) mukaan kunta laatii kotoutumissuunnitelman ja sen tarkoituksena on kehittää ja auttaa maahanmuuttajaa saamaan tarvittava kielitaito (suomi ja ruotsi) ja muita suomalaisessa yhteiskunnassa tarvittavia tietoja. Vaikka alle 18-vuotiaalle lapselle ei aina tehdä henkilökohtaista kotoutumissuunnitelmaa, se on tarjottava, jos lapsi itse tai hänen vanhempansa sitä pyytävät.

Varhaiskasvatuksessa kotoutumissuunnitelma voidaan tehdä erikseen tai sisällyttää lapsen yksilölliseen varhaiskasvatus- tai esiopetussuunnitelmaan. Siihen tulee erityisesti kirjata ja ottaa huomioon lapsen vertaissuhteiden tukeminen, lapsen kielellinen ja kulttuurinen perusta, suomen kielen opetus toisena kielenä varhaiskasvatuksessa sekä lapsen elämään kuuluvat lähisukulaiset Suomessa ja ulkomailla. Lisäksi on tärkeää perheiden moninaisuus ja heidän näkemyksensä varhaiskasvatuksen prosessiin. Muusta maasta tulevan lapsen sopeutuminen alkaa yleensä päiväkodissa. Lapsen yhteys lähipäiväkodin ryhmään edistää häntä kiinnittymään ympäristönsä kaveripiiriin, auttaa harrastuksissa ja tekee kouluun siirtymisestä helpompaa. Vertaisryhmässä

maahanmuuttajataustainen lapsi harjoittelee sosiaalisia taitojaan, asioita jotka liittyvät oppimiseen, sekä suomen kieltä. (Hujala & Turja, 2011, 248.)

Varhaiskasvatuksen ja peruskoulun laatu on tärkeässä osassa yhteiskunnassa ja on erityisen merkittävä heikoissa asemassa oleville lapsille, kuten maahanmuuttajataustaisille lapsille. Tutkimukset Iso-Britanniassa ja Euroopassa osoittavat, että oppimisympäristön laatu on ratkaiseva tekijä myöhemmin saavutuksille koulussa. Esikoulun puute tai sen huono laatu vaikuttavat merkittävästi heikossa asemassa olevien lapsien koulumenestymiseen ja pahentaa eriarvoisuutta entisestään. Vaikuttavat tekijät ovat huoltajan ymmärrys varhaiskasvatuksen tärkeydestä ja sen positiivisen vaikuttamisen kotouttamiseen ja avoin ja kunnioitettava oppimisympäristö. (Sylva, Melhuish, Sammons, Siraj-Blatchford & Taggart; Ojala, 2014.)

2.3 Maahanmuuttajalapsiperhe varhaiskasvatuksessa

Tilastokeskuksen mukaan varhaiskasvatuksessa on vieraskielisiä lapsia 12% vuonna 2022 (Tilastokeskus, 2023). Ulkomaalaistaustaislapsilla on usein käyttäytymisongelmia, jotka johtuvat yleensä siitä, että lapsi ei osaa kieltä tai hänellä ei ole leikkikaveria, mutta haluaa kuitenkin kuulua ryhmään ja saada huomiota. Tämä tilanne voi johtaa lapsen syrjäytymiseen, joten moniammatillinen yhteistyö on tarpeellista tälle lapselle sekä koko ryhmälle. Varhaiskasvatuksella on iso rooli lasten ja hänen perheensä kotoutumisessa. Koska alle kouluikäiselle lapselle suhde huoltajiin ja muihin perheenjäseniin on äärimmäisen tärkeä, on uuteen maahan ja kulttuuriin sopeutumista tarkasteltava koko perheen näkökulmasta. Vanhempien stressi, yksinäisyys ja taloudelliset haasteet vaikuttavat joka perheessä lapseen. Maahanmuuttajaperheet ovat alttiimpia vaikeuksille näillä alueilla, mikä lisää lapsen riskiä kohdata psyykkisiä ongelmia. Tutkimusten mukaan maahanmuuttajista vanhukset ja nuoret ovat alttiimpia mielenterveysongelmille, joten näissä ikäryhmissä riskit ovat suuremmat. Kuitenkin maahanmuuttajalapsi voi myös kasvaa taitavaksi ja kykeneväksi nuoreksi, jonka tulevaisuus on valoisasti edessä. Lasten näkökulmasta olisi tärkeää tarkastella koko perheen hyvinvointia, kun pohditaan tuen tarpeita. (Alitolppa-Niitamo ym., 2013, 69–70.)

Varhaiskasvatussuunnitelman mukaan (2022) oikeus omaan kulttuuriin, kieleen tai uskontoon kuuluu lasten perusoikeuksiin. Monenlaista kulttuuriperintöä arvostetaan ja käytetään resurssilähtönä varhaiskasvatuksessa. Se vaatii varhaiskasvatuksen henkilöstöltä kykyä nähdä ja

käsittää asioita eri näkökulmasta, asettua toisen asemaan sekä tietoa eri kulttuureista. Erilaisista toimintatavoista ja näkökulmista pitää keskustella ja etsiä uusia tapoja, sekä edistää kulttuurisesti kestävästä kehitystä. Varhaiskasvatuksen henkilöstön on hyvä kiinnittää huomiota, että he ovat lapsille kielellisiä malleja ja kannustaa lapsia käyttämään kieltä monipuolisesti. Kielelliset lähtökohdat on tärkeä ottaa huomioon ja antaa jokaiselle lapselle henkilökohtaisesti mahdollisuus käyttää kieliä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, 2022, 34.)

Epätasa-arvo ja eriarvoisuus vaikuttavat maahanmuuttajalapsen osallistumista väkivaltajengeissä nuorena, josta on noussut otsikoita viime aikoina Suomessa ja Ruotsissa. Arkipäiväistynyt väkivalta ei Suomessa aina nouse edes uutisointiin. Esimerkiksi Ruotsissa maahanmuuttajataustaisilla lapsilla on heikompi opetuksen taso, koska lähiöiden koulujen resurssit ja mahdollisuudet ovat rajalliset, ja näissä kouluissa enemmistö oppilaista on maahanmuuttajataustaisia. (Himanen; Karppa 2023.) Mediakeskustelut siitä, että ruotsalainen yhteiskunta luo eriarvoisuutta ja tarjoaa epätasaarvoiset lähtökohdat eri taustoista tuleville ihmisille herättää ajatuksia Suomessa, että meneekö asiat samaan suuntaan myös täällä.

Suomessa tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden tukeminen varhaiskasvatuksessa on otettu huomioon lajissa, jonka tarkoituksena on ehkäistä syrjintää, edistää yhdenvertaisuutta sekä korostaa syrjinnän kohteeksi joutuneen oikeusturvaa. (L 1325/2014, § 5) Yhdenvertaisuuslaissa on tehty viime hallituskaudella muutoksia, jotka velvoittavat varhaiskasvatusta laatimaan yhdenvertais- ja tasaarvosuunnitelman. Alkuperäisen aikataulun mukaan suunnitelmien tulisi olla valmiina 2025 kesäkuun alkuun mennessä, mutta tällä hetkellä hallitus haluaa luopua varhaiskasvatuksen yhdenvertaisuussuunnitelmista.

Hallitus selittää omaa toimintaa haluamalla säästää budjettia ja vähentämällä varhaiskasvatuksen kirjallista työtä. Hallituksen toiminta on pettymys monille varhaiskasvatustyöntekijöille. Opetushallituksen mukaan yhdenvertaisuussuunnitelmista luopuminen on ristiriidassa sekä hallitusohjelman että hallituksen rasisminvastaisen ohjelman kanssa.

Yhdenvertaisuussuunnitelma olisi tueksi myös monikulttuurisille perheille. Varhaiskasvatuksen ammattilaiset eivät voi olla varmoja siitä, tietävätkö ulkomaalaistaustaiset vanhemmat samoja käsitteitä kuin he. Usein tulkki ei ole saatavilla ja keskustelu kuvien avulla ei takaa samaa

ymmärrystä. Maahanmuuttajien määrä on vaihtunut alueissa ja kunnissa, sekä jokaisessa kunnassa eroavaisuus vaikuttaa paikallis- yhdenvertaisuunnitelmaan sisältöön. Varhaiskasvatuksen asiantuntijat pelkäävät, että suunnitelmat jäävät liian epämääräisiksi, jos kuntien ei tarvitsisi jatkossa tehdä omia suunnitelmiaan. Tällöin suunnitelmat jäisivät valtakunnallisten ohjeiden varaan. Paikallisissa suunnitelmissa on huomioitu kuntien eroavaisuudet ja erityispiirteet, mutta valtakunnalliset ohjeet eivät kykenisi samaan. Paikallinen yhdenvertaisuunnitelma ohjaisi kasvattajaa heidän työssä. Mikäli ne otettaisiin pois, jäisi myös osa arvokkaasta pedagogisesta henkilöstön välisestä keskustelusta pois. (Reunanen 2024.)

Joensuun kaupungin lähiöalueiden päiväkodeissa on pakolaistaustaisia lapsia, mikä muuttaa päiväkodin työnkuva. Vaikka lapsi mukautuu ja oppii helposti, traumat ja stressit vaikuttavat hänen sopeutumiseen. Tässä maahanmuuttajaryhmissä traumaattiset kokemukset, kuten sota, ovat yleisiä. Ne aiheuttavat pitkäaikaisia vaikutuksia ja tekevät sopeutumisesta sekä uudelleen asettumisesta haastavampaa. (Schubert; Alitolppa-Niitamo ym., 2013, 68.) Omasta työkokemuksesta voisin sanoa, että pakolaisuus vaikuttaa niin henkisesti kuin taloudellisestikin perheeseen ja se tietysti näkyy varhaiskasvatuksessakin, jossa kasvattajan olisi tärkeää pohtia lähestymistapoja.

2.4 Monialainen yhteistyö varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatuksen yhteistyöverkostoon kuuluu kaikki alueellisia ja paikallisia toimijoita, joiden kanssa varhaiskasvatus voi yhteistyössä muodostaa ja kehittää toimintaansa. Yhteistyö opetuksen, kirjastojen, liikunnan, kulttuuritoimijoiden ja muiden tahojen kanssa parantaa oppimisympäristöjä ja kehittää varhaiskasvatuksen tavoitteiden etenemistä. Yhteistoiminta kunnallisen varhaiskasvatuksen ja yksityisten varhaiskasvatuspalvelujen järjestäjien välillä on keskeistä. Muita yhteistyötahot varhaiskasvatuksen kanssa voivat olla esimerkiksi erilaiset järjestöt, poliisi, seurakunnat sekä siivous- ja ravitsemuspalvelut. (Opetushallitus 2023.)

Lainsäädäntö ohjaa varhaiskasvatusta monialaiseen yhteistyöhön muiden tahojen kanssa. Varhaiskasvatuksessa tavoitteellinen, suunnitelmallinen ja systemaattinen monialainen yhteistyö on laadukkaan varhaiskasvatuksen tärkeä osa. Kooperaation merkitys tulee näkyville erityisesti, kun stressiä lapsen kasvamisesta tai terveydestä nousee, tai kun tämän tarvitsemaa tukea järjestetään.

(L 540/2018, §7.)

Joensuun kaupungin Varhaiskasvatussuunnitelman mukaan lapsen edun ensisijaisuus ohjaa monialaista yhteistyötä. Yhteistyötä järjestetään, tarkastellaan ja parannetaan ottaen huomioon lapsen henkilökohtainen avun tarve.

Joensuun varhaiskasvatus tekee yhteistyötä Siun sote -palveluiden kanssa tukeakseen lasten kasvua ja kehitystä. Yhteistyö käytännöistä ja periaatteista on sovittava muun muassa lastenneuvolan, lastensuojelun, perheneuvolan ja muiden sosiaalipalveluiden kanssa, erityisesti silloin, kun käsitellään lapsen asioita tai tarvitaan viranomaisten puuttumista tilanteeseen. Yhteistyössä on tärkeää noudattaa salassapitovelvollisuutta sekä tietojen jakamiseen liittyviä määräyksiä. Jos tuen tarpeen arviointi tarvitsee sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisten asiantuntemusta, on näiden toimittava arvioinnin tekemiseen varhaiskasvatuksen järjestäjän pyynnöstä. (Joensuun kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma, 2022, 38.)

Opetushallitus nostaa myös esiin sen, että monialaisen yhteistyön peruseriaatteena on aina lapsen etu, ja se toteutetaan pääsääntöisesti huoltajan suostumuksella ja osallisuudella.

(Opetushallitus, 2023.)

Moniammatillisuudella viitataan joko henkilöön, joka toimii useiden ammattiryhmien asiantuntijatehtävissä, eri asiantuntijoiden yhteistyöhön eri aloilta, tai yhteiseen työskentelyyn ryhmissä, joissa valta ja tieto jaetaan. Tavoitteena on saavuttaa jotain, mihin yksittäinen henkilö ei pysty yksin. (Hakkarainen ym. 1999; 143–144, Karila & Nummenmaa, 2001, 75.)

Moniammatillisuus tarjoaa päiväkotityön kehittämiseen uudenlaisia mahdollisuuksia. Se mahdollistaa kaikkien työntekijöiden näkökulmien arvostamisen, mutta tuo samalla esiin tarpeen selkeyttää sitä erityisosaamista, jota eri työntekijöillä ja ammattiryhmillä on tarjottavanaan päiväkotiyhteisön yhteiseen toimintaan. (Karila & Nummenmaa, 2001, 41.)

2.5 Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö

Vanhemmilla on joskus vahvoja ennakkokäsityksiä päiväkodin tai koulun toiminnasta, ja nämä ennakkokäsitykset saattavat haitata yhteistyötä. Kulttuurien moninaisuus aiheuttaa väärinymmärryksiä. Myös opettajilla on ennakkoluuloja vanhempia ja heidän kulttuureja kohtaan, jotka voivat vaikuttaa suhteeseen lasta ja vanhempia kohtaan sekä kasvatuksen luonteeseen ja laatuun. Jatkuva keskustelu päiväkodin ja vanhempien välillä vähentää ristiriitoja. (Paavola & Talib, 2010, 234) Lapsen syntyessä maahanmuuttajataustaisille vanhemmille avautuu uusi rooli yhteisössä — heistä tulee neuvolan asiakkaita sekä päiväkotijärjestelmän käyttäjiä. Tutut tavat voivat olla uudessa maassa erilaisia. Palveluiden löytäminen, sekä niiden toiminnan ymmärtäminen voivat olla haasteellisia. Varhaiskasvatushenkilökunnan tulisi maahanmuuttajavanhempien kohdalla arvioida perheen sosiaalisen verkoston vahvuus. (Kuittinen & Isosävi; Alitolppa-Niitamo ym., 2013, 85–86.) Yhteistyön tärkeys vanhempien kanssa tulee näkyviin erityisesti, kun lasten kasvamisen ja oppimisen tukemista suunnitellaan ja toteutetaan. Opetushallituksen mukaan varhaiskasvatus on osa kulttuurisesti muuttuvaa yhteiskuntaa, jossa monipuolisuus nähdään vahvuutena. Maahanmuuton lisääntymisen myötä maahanmuuttajataustaisia perheitä ja lapsia pyritään ottamaan paremmin huomioon. (Opetushallitus, 2024.)

Varhaiskasvatustalain mukaan kaikille lapselle on taattava tasavertaiset mahdollisuudet varhaiskasvatukseen ja jaettava valmiuksia ymmärtää ja arvostaa yleistä kulttuuriperintöä, sekä jokaisen lapsen kielellistä, kulttuurista, uskonnollista ja katsomuksellista taustaa. (L 540/2018, §3.) Lapsia tulee opettaa kunnioittamaan muita ihmisiä, ja heitä tulee kannustaa tutustumaan erilaisiin kieliin, ihmisiin ja kulttuureihin. Se vaatii varhaiskasvatuksen henkilöstöltä monikulttuurista tietoa ja tietoa erilaisista katsomuksista sekä kykyä löytää erilaisia ajattelu- toimintamenetelmiä, joista keskustellaan konstruktivisesti. (Opetushallitus, 2024.)

Varhaiskasvatus- ja esiopetussuunnitelmassa lähtökohtana on, että varhaiskasvatuksessa tulee huomioida yleiset tavoitteet, sekä lapsen oma kulttuurinen tausta ja äidinkieli. Vanhempien kanssa on tärkeää keskustella ja opastaa suomalaisen varhaiskasvatuksen tavoitteista ja perusteista ja samalla ottaa huomioon lapsen ja perheen kulttuuriset taustat. Lapsella pitäisi olla mahdollisuus kasvaa sekä oman kulttuurinsa että suomalaisen yhteiskunnan jäseneksi. Varhaiskasvatuksen tehtävä on tukea lapsen sosiaalisia suhteita, tutustumista suomalaiseen kulttuuriin ja kielen

oppimista. Lisäksi tulee perehtyä lapsen omaan kulttuuriin. Toinen merkittävä tehtävä on antaa lapselle tilaisuus oppia suomen kieltä sekä vapaasti, että ohjatuissa toiminnoissa ja samalla antaa perheille tietoa oman kielen arvokkuudesta. Varhaiskasvatuksessa luodaan yhdessä perheen kanssa pohja lapsen monikulttuuriselle identiteetille ja toiminnalliselle kaksikielisyydelle.

Tavoitteena on suomalaisen yhteiskuntaan kotoutunut kaksikielinen- ja kulttuurinen lapsi. (Hujala & Turja, 2011, 247– 248.)

Vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö on merkittävää varhaiskasvatuksessa. Pyrkimyksenä on, että vanhemmat ja työntekijät tekevät yhteistyötä lasten hyvinvoinnin ja turvallisen kehityksen tukemiseksi, sekä tukemaan heidän kehitystään ja oppimistaan. Luottamuksen rakentaminen, tasavertainen vuorovaikutus ja keskinäinen arvostus vahvistavat kasvatustyötä.

(Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, 2022, 30.) Kaikilla perheillä on omat arvonsa ja identiteettinsä, joten aina on syytä keskustella heidän käsityksistään ja kutakin perhettä on lähestyttävä persoonallisesti. Suomalaiset palvelujärjestelmä ja varhaiskasvatuksen periaatteet voivat olla usein tuntemattomia toisesta kulttuurista tulevalle perheelle. (Hujala & Turja, 2011, 249.) Perheiden ja varhaiskasvatushenkilöstön välinen kommunikointi voi olla haasteellinen yhteisen kielen puuttumisen takia. Myös maahanmuuttajaperheen oma näkemys lasten kasvatukseen voi herättää väärinymmärrystä, kuten esimerkiksi suomalaisten pyhäpäivien vaikutus päivätoimintaan. Luottamuksen rakentamiseen kuluu aikaa ja sen pohjalla tulisi olla sensitiivinen lähestymistapa, kuten myös yhteisymmärrys, sekä riittävä tulkkaus väärinkäsitysten poistamiseksi.

Maahanmuuttajaperheen kanssa tehdyllä yhteistyöllä on tärkeä tehtävä, kun lapsi ja hänen perhe tutustuvat uuteen kulttuuriin ja aloittavat päivähoidon. Erityisesti perheissä, joissa molemmat vanhemmat ovat kotoisin samasta maasta, lapset kasvatetaan usein perheen omien perinteiden mukaisesti. Kahden kulttuurin kohtaaminen tarjoaa varhaiskasvattajille ja perheelle mahdollisuuden tutustua toisen kulttuurin kasvatuseräisiin. Vanhemmat on tärkeä huomioida yhteistyökumppaneina, mutta myös kulttuuritietoisuuden ja kielitaidon tarpeessa olevina huoltajina. Yhteisymmärrys on tärkeä osa yhteistyötä ja se vaikuttaa positiiviseen ja sallivaan ilmapiiriin, jossa ennakkoluulot eivät rajoita. Sellaisessa ilmapiirissa maahanmuuttajalapsen identiteettikehitystä voidaan tukea ja vahvistaa. (Schubert; Alitolppa-Niitamo ym., 2013, 71–72.) Luotettava oppimisympäristö mahdollistaa vanhempien ja henkilökunnan välisen yhteistoiminnan myös huolestuttavissa tilanteissa, kuten esimerkiksi silloin, kun lapsen terveydestä herää huolia.

Kasvatustyöhön kuuluvista periaatteista, tavoitteista ja velvollisuudesta pohditaan niin henkilökunnan kuin vanhempien kanssa. Yhteistyö on vastavuoroista ja vaatii varhaiskasvatuksen ammattilaisilta motivaatioita ja aktiivista otetta. Yhteistyössä on tärkeää muistaa perheiden eri taustat, lasten yksilöllisyys sekä huoltajuuteen koskettavat ajatukset. Moniammatillisen yhteistyön tarkoituksena on taata, että varhaiskasvatus toteutetaan ympäristöissä, jotka vastaavat lasten tarpeita. Varhaiskasvatuslaki edellyttää, että kunnan on huolehdittava varhaiskasvatuksen järjestämisestä yhteistyössä eri alojen asiantuntijoiden kanssa ja luotava tarvittavat rakenteet tämän yhteistyön toteuttamiseksi. Lain mukaan ulkomaalaistaustainen perhe voi saada maksuttoman virallisen käännöksen toimitus- tai asiakirjoista. (L 423/2003.)

Varhaiskasvatuksen suunnitelmassa on määritelty yhteistyölle monenlaisia rooleja ja muotoja lapsen varhaiskasvatuksen aikana, kuten huoltajien kanssa jaettavat päivittäiset tapahtumat ja kokemukset. Tärkeää on välittää positiivisia viestejä, jotka tukevat lapsen kehitystä ja oppimista. Vanhempien ja työntekijöiden havainnot sekä neuvottelut lapsen päivästä luovat perustan lapsen terveyden varmistamiselle. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, 2022, 37.)

3 Tutkimuksen tarkoitus, tavoitteet, tutkimuskysymykset

Opinnäytetyön lähtökohta oli maahanmuuttajalasten kotoutuminen, sen tukeminen varhaiskasvatuksen näkökulmasta. Teeman valintaa auttoi kolmekuukautinen työharjoittelu kevättalvena 2024, joka tapahtui isossa päiväkodissa Joensuun lähiöalueella.

Maahanmuuttajalasten korkea määrä ja kotoutumishaasteet työharjoittelun aikana antoivat minulle idean tutkia sitä varhaiskasvatuksen työntekijöiden näkökulmasta. Myös oma noin kymmenen vuoden työkokemus päiväkodeissa maahanmuuttajalasten kanssa vaikutti teeman valintaan. Koen, että päiväkodin arki on muuttunut, haasteet ja erilaiset uudet tilanteet lisääntyvät, mutta silti pitää olla ”oman alan ammattilaisena” ja onnistua työssä. Otin yhteyttä maahanmuuttajapalveluihin (International Housen Joensuu) ja kerroin omista ajatuksista. Aihe vaikutti mielenkiintoiselta myös heidän puolesta ja päätin tehdä opinnäytetyön tästä aiheesta.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli varhaiskasvatushenkilöstöä haastatteleamalla selvittää heidän näkemys lasten kotoutumiseen varhaiskasvatuksessa, sen vaikutus työkuvaan sekä millaisia haasteita ja mahdollisuuksia moniammatillisesta näkökulmasta he kokevat päiväkodin

ympäristössä. Haastattelut toteutettiin Joensuussa yksityisissä päiväkodeissa syksyllä 2024 ja yhteensä on tehty seitsemän haastattelua.

Työn tavoitteena oli vastata tutkimuskysymyksiin ja se toteutettiin keräämällä aineisto varhaiskasvatuksen henkilöstöltä, jotka työskentelivät maahanmuuttajalasten parissa. Tutkimuskysymykset olivat:

- Millaisia näkemyksiä varhaiskasvatuksen henkilöstöllä on maahanmuuttajataustaisen lasten kotoutumiseen liittyen varhaiskasvatuksen näkökulmasta ?
- Millaisia ajatuksia ja toivomuksia varhaiskasvatuksen moniammatillisella henkilöstöllä on yhteistyön parantamiseen kotoutumistyössä?

Maahanmuuttajalasten kotoutumista varhaiskasvatuksen näkökulmasta on käsitelty jonkun verran, kuten esimerkiksi Lastentarhanopettajien kokemuksia kotouttamisesta varhaiskasvatuksessa (Turunen, 2017) tai Suomi toisena kielenä (S2) -opetus varhaiskasvatuksessa.

Varhaiskasvatushenkilöstön kokemuksia S2-opetuksesta (Kettunen & Mäki, 2015). Mutta tutkimukset ovat tehty muissa kaupungeissa. Joensuun yksityisessä päiväkodeissa ilmiötä ei ole tutkittu. Siellä maahanmuuttajataustaisien luku lähiöalueissa on korkea.

Opinnäytetyön prosessi alkoi keväällä 2024. Otin yhteyttä kolmeen yksityisten päiväkotien johtajaan ja kerroin opinnäytetyöstä. Opinnäyteteema oli ajankohtainen ja mielenkiintoinen henkilökunnan mielestä, kun keskustelin osasta varhaiskasvatuksen henkilöstön kanssa tutustumiskierroksella kesällä 2024. Johtajien kanssa oli sovittu, että he keskustelevat henkilökunnan kanssa tutkimuksesta palavereissa ja antavat haastattelukysymykset tutustumiseksi halukkaille. Tutkimusluvan saamisen jälkeen tein alustavan opinnäytetyön suunnitelman kesällä 2024. Syksyllä 2024 tuli muutokset ja yhden päiväkodin henkilökunta ei halunnut osallistua haastatteluun, mutta sain toisen yksityispäiväkodin ketjun osallistumaan. Sain toisen tutkimusluvan ja aloitin aineiston keruun lokakuussa 2024. Opinnäytetyöhön osallistui kolme päiväkotia eri yksityispäiväkotien ketjuista. Yhden päiväkodin aikatauluun sopi, että tein ryhmähaastattelun, johon osallistui kolme varhaiskasvatuksen henkilöstöä. Muissa päiväkodeissa haastattelu oli yksilöhaastatteluna.

3.1 Teemahaastattelu tutkimusmenetelmänä

Tutkimus oli kvalitatiivinen eli laadullinen. Laadullinen tutkimus kuvaa jotain ilmiötä tai tapahtumaa, tutkii tiettyä toimintaa tai antaa teoreettisen tulkinnan jollekin tapahtumalle tai ilmiöille. On tärkeää, että vastaajat tietävät tutkittavasta ilmiöstä tarpeeksi paljon heillä on kokemusta asiasta. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, 98.)

Valitsin tutkimusmenetelmäksi teemahaastattelun. Teemahaastattelua kutsutaan myös puolistrukturoiduksi haastatteluksi. Tässä menetelmässä tutkimusongelmasta rajataan tärkeimmät kysymykset ja aiheet, jotka ovat tärkeä käydä läpi haastattelussa tutkimuskysymyksiin vastaamiseksi. Tutkimushaastattelun aikana teemojen käsittelyjärjestyksellä ei ole väliä. Päättävöitteena on, että kaikista teemoista haastateltava voisi antaa oman näkökulman ja haastatteluteemat on käsitelty vastaajan mielestä järkevässä järjestyksessä. (Vilkkä, 2015, 124.)

Teemahaastattelumenetelmä mahdollistaa etukäteen valittujen teemojen tutkimisen tarkentavien kysymysten avulla. Haastattelussa keskitytään ihmisten näkemyksiin ja tulkintoihin asioista, heidän antamiinsa merkityksiin sekä siihen, miten nämä merkitykset muotoutuvat vuorovaikutuksessa. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, 87–88.)

Teemahaastattelun keskeinen piirre on, että henkilöt ketä haastatellaan ovat käyneet tietyn tilanteen läpi. Haastattelija on myös selvittänyt ilmiön tärkeimpiä käsitteitä ja kokonaisuuksia. Tämän tilanteen tai sisällön analyysin perusteella hän on muodostanut tiettyjä oletuksia tilanteen keskeisistä piirteistä ja niiden vaikutuksista siihen osallistuneille. Analyysin pohjalta haastattelija kehittää haastattelun kokonaisuuden kolmannessa vaiheessa. Neljännessä vaiheessa haastattelu keskittyy tutkittavien omiin kokemuksiin niistä ilmiöistä, jota haastattelija on etukäteen tutkinut. (Merton, Fiske & Kendall, 1956; Hirsjärvi & Hurme, 2000, 47)

Haastattelukysymykset oli testattu esihaastattelulla, jotka tein entiselle lastentarhanopettajalle sekä toiselle alan tuntevalle. Näin ymmärsin, että haastattelukysymykset olivat selkeät ja helposti ymmärrettäviä.

3.2 Kohderyhmä ja aineiston keruu

Haastateltavia tavoiteltiin Joensuun yksityispäiväkodeissa lähiöalueilla, joissa on korkea maahanmuuttajataustaisten perheiden määrä. Tavoitteena oli saada haastateltavia mahdollisimman monipuolisesti. Puhelimen kautta tavoitin yksityisten päiväkotien johtajia ja sain heidän kautta opastusta toimeksiannon tekoon. Toimeksiantajien kanssa oli etukäteen sovittu tietyt päiväkodit, joissa oli tarkoitus tehdä haastattelut. Etsin omaan haastatteluun varhaiskasvatuksen henkilöstöä, joilla on työkokemus maahanmuuttajalasten kanssa.

Tutkimuksen kohderyhmä on yksityisten päiväkotien henkilökunta, joilla on työkokemusta maahanmuuttajataustaisten lasten kanssa. Päiväkodit, joissa olen suunnitellut tekeväni haastattelut, sijaitsevat rauhattomilla lähiöalueilla, joissa näkyy yhteiskunnan ongelmia, kuten esimerkiksi työttömyys ja päihteidenkäyttö. Näillä alueilla maahanmuuttaja väestön luku on korkeampi verrattuna muihin Joensuun alueisiin. Lähiöalueella, jossa on paljon maahanmuuttajataustaisia perheitä, varhaiskasvatuksen henkilökunta kohtaa monia erilaisia haasteita, kuten kieliongelmat, eri kulttuurien kohtaaminen tai perheiden kotoutumiseen liittyviä haasteisiin.

Tutkimushaastatteluiden keräämisessä haastattelukysymyksien muotoilussa auttaa kohderyhmän tuntemus. Laadullisen tutkimusmenetelmän tiedonintressiä kirjaimellisesti noudatettaessa tulisi tutkimushaastatteluissa aina väistää kysymyksiä, joihin vastaaja voi vastata kyllä tai ei. Kannattaa välttää kysymyksiä, joiden alussa sanat oletko, onko, koetko, teetkö tai mikä. Laajempiin tutkittavan näkemyksiä ja kokemuksia kartoittaviin kysymyksiin päästään usein kysymysten avulla, jotka alkavat sanoilla mitä, miten, millainen tai miksi. Haastattelija voi myös pyytää tutkittavaa selittämään tai jakamaan yksityiskohtaisempia tietoja aiheesta. (Vilka, H., 2015, 127–128) Haastattelu on rakennettu osallistujien tietoihin ja työkokemuksiin (maahanmuuttajalasten kasvanut määrä päiväkodeissa ja varhaiskasvatuksen rooli ja tuki maahanmuuttajien kotouttamisessa). Syventävät kysymykset koskevat monialaisen yhteistyötä ja sen parantamismahdollisuuksia sekä resurssien ja työntekijän osaamisesta. Kysymyksiä ei voi olla liikaa ja niiden määrän sijaan tavoitteena on, että haastateltava saadaan kertomaan kokemuksistaan käytännön esimerkkien kautta. Kysymyksen muotoilu on ratkaisevan tärkeä tässä prosessissa. (Vilka, H., 2015, 129)

3.3 Toteutus

Tutkimusta toteutettiin yksilö- ja ryhmähaastatteluna ja haastateltavia oli seitsemän. Yksilöhaastatteluun osallistui neljä varhaiskasvatuksen ammattilaista kahdesta päiväkodista. Ryhmähaastatteluun osallistui kolme varhaiskasvattajaa, jotka työskentelevät samassa päiväkodissa. Haastateltavia kasvattajia oli yhteensä seitsemän ja he työskentelevät kolmessa yksityisessä päiväkodissa. Tutkimuksen toteutukseen on saattanut vaikuttaa varhaiskasvattajien aikataulu ja mahdollinen työkiire. Ryhmähaastattelu menetelmänä sain monipuolisia vastauksia ja koen sen menetelmän toimivana. Se on tehokas nimenomaan silloin, kun aika on rajallinen. Ryhmähaastattelulla on tärkeä rooli, kun pyritään selvittämään, miten ihmiset muodostavat yhteisen kannan johonkin ajankohtaiseen kysymykseen. Tätä menetelmää hyödynnetään myös monissa pedagogisissa keskusteluissa ja diskursseissa. Ryhmähaastattelussa on etuja verrattuna yksilöhaastatteluihin, koska se mahdollistaa tiedon keräämisen samanaikaisesti useilta osallistujilta. (Hirsjärvi & Hurme, 2000, 61– 63.) Ennen haastattelua lähetin kysymykset ja suostumus, jossa oli lyhyt opinnäytetyön kuvaus osallistujille, jotta he saavat valmistautua haastatteluun (Liite 1 ja Liite 2).

Kaikki haastattelut tapahtuivat päiväkotien omissa tiloissa päivälevon aikana taukokuoneissa. Koen, että haastattelun järjestäminen oli vaikein tehtävän aineiston keruun osilta, koska siihen vaikutti henkilökunnan kiireellisyys ja muut arvaamattomat vaikuttajat. Kaksi haastattelua piti siirtää pariksi viikoksi eteenpäin ja melkein kaikkien haastattelujen päivien sopimiset tapahtuivat sähköpostin kautta. Itse haastattelut menivät sujuvasti, osallistujat olivat hyvin perehtyneet kysymyksiin etukäteen, myös heidän työkokemus on ollut hyvänä pohjana. Yksilöhaastattelut kestivät 20 minuuttia ja ryhmähaastattelu puoli tuntia.

3.4 Aineiston analyysi

Sisällönanalyysi voidaan tehdä joko aineistolähtöisesti tai teorialähtöisesti. Aineistolähtöisesti sisältöanalyysissä tutkijan tavoitteena on selvittää tutkimusaineistosta esimerkiksi toiminnan rakenteet tai aineiston perusteella muodostuva tyypillinen kertomus. (Vilkka, 2005, 163) Valitsin aineistonlähtöisen tulkinnan, jolloin teksti jaetaan asiasisältöihin, ja sisällölle annetaan koodit tai nimikkeet, jotka pohjautuvat suoraan aineistoon. (Kananen, 2015, 171)

Ensimmäinen vaihe oli litterointi, tallennetun aineiston kirjoittaminen tekstiksi. Aineiston sisällönanalyysi on tärkeä kirjoittaa tekstimuotoiseksi mahdollisimman sanatarkasti, sillä sitä voidaan käyttää sitaattina sellaisenaan myöhemmin lopullisessa raportissa ja osoittaa sanonnan aitous (Kananen, 2015, 160). Litteroinnin tuloksena tuli kolmetoista sivua tekstiä. Litterointi oli sanantarkka ja kirjoitettu samalla puhekielillä niin kuin haastateltavat ne sanoivat.

Kirjoittamiseen auttoi se, että tallentavia laiteita oli kaksi, koulun sanelin ja tabletlaitteen sovellus, ja haastattelun aikana laitteet olivat eri paikoissa. Se auttoi, jos haastattelijan puheesta ei saanut selvää sanelimen kautta, tabletlaitteelta sai. Kahden laitteen käyttö oli hyvä apu ryhmähaastattelussa päällekkäisessä puhumisessa.

Seuraava vaihe oli aineiston lukeminen. Luin aineiston kokonaiskuvan saamiseksi. Osittain sisällöt ovat jo tuttuja, koska aineisto on ollut kahteen kertaan esillä: itse haastattelu- ja litterointivaiheessa. Kuitenkin aineisto olisi luettava kokonaisuutena ja se voi herättää alkuvaiheessa monenlaisia ajatuksia ja tuntemuksia, esimerkiksi voi tuntua vaikealta ”pitää koossa”, ”löytää järkeä” jne.

Aineiston tutuksi tuleminen vaikuttaa siihen, kuinka hyvin pystymme analysoimaan sitä. (Hirsjärvi & Hurme, 2000, 143.)

Aineistoon perehtymisen jälkeen tuli sen tiivistäminen tai järjestäminen/ryhmittely. Se tarkoittaa relevanttien tietojen etsimistä tekstimassasta ja niiden luokittelemista kuvaavilla termeillä. Yksi yksittäinen asia muodostaa pienimmän asiasisällön (segmentti). Sitä voidaan tarkastella eri tasoilla, löytää siitä erilaisia rakenteita ja muodostaa peruskäsitteistä yläkäsitteitä. (Kananen, 2015, 163–164.) Tyypittelyssä aineisto luokitellaan määrättyiksi tyypeiksi. Määrätyn ajatuksen sisältä löydetään ajatuksille yhteisiä piirteitä ja luodaan näistä yhteisistä piirteistä kokonaisuus, tyypiesimerkki. Sen jälkeen tiivistetään tyypittelystä tietyjä ajatuksia. (Tuomi & Sara-järvi, 2018, 107.)

Aineisto oli laaja-alainen ja antoi runsaan kuvan varhaiskasvatuksen henkilöstön työkuvasta. Tuloksissa näki henkilöstön positiivisia kokemuksia, mutta toisaalta haasteita ja tuen tarvetta myös esiintyi. Aineisto on ollut tiivistetty, sisällöstä on etsitty ajatuskokonaisuuksia ja ne olivat nimetty sisällön mukaan. Näin syntyy pääluokat ja alaryhmät, jotka ovat muodostuneet pääluokasta

PÄÄLUOKKA	ALARYHMÄ
Vuorovaikutuspulmat	Yhteisen kielen puute Lasten päivästä kertominen on vaikeaa Yhteistyön laatu huoltajan kanssa Vanhempien osallisuus puuttuu
Kulttuurierot	Päiväkodin rytmi ja lasten käyttäytyminen (päivärytmi, vaatetus, ruokakulttuuri) Lasten kasvatuksen eri näkökulmat Sukupuoliroolit

Taulukko 1. Esimerkki aineiston analyysistä

Koska haastatteluja oli seitsemän, sain aineistosta selkeän kokonaiskuvan, sisältö ei ollut liian suuri. Haastateltavista vastauksista oli etsitty teemoja ja se oli merkitty eri väreillä litterointiasiakirjassa. Näin tuli tekstisegmentit: jotkut vastaukset olivat vain yhden lauseen pituisia ja toiset melkein sivun pituisia. Aineiston keskeiset teemat ja sen sisällöt tulivat esille useasti. Osat teemoista tulivat jo tutkimuskysymyksistä ja haastattelukysymyksistä, kuten ”moniammatillisen yhteistyön tuki” tai ”haasteet”. Näin tulivat ryhmät ja ajatuskokonaisuudet, jotka siirrettiin taulukkoon.

4 Tulokset

Tässä luvussa käsittelen tutkimuksen tuloksia. Opinnäytetyön tavoitteena oli kerätä maahanmuuttajalasten kanssa työskenteleviä varhaiskasvattajien kokemuksia tästä työstä sekä toivomuksia kehittämistyöhön moniammatillisesta näkökulmasta. Tutkimuksessa selvitettiin, millaisia positiivisia ja onnistuneita kokemuksia varhaiskasvattajat saavat maahanmuuttajalasten kanssa, minkälaisiin haasteihin he törmäävät sekä millaisia ajatuksia ja toiveita on yhteistyön parantamiseen?

Aineisto jäsenyi neljään osa-alueeseen: vastaajien positiiviseen kokemukseen, haasteisiin, moniammatilliseen yhteistyöhön nyt sekä vaikutustoivomuksiin. Ne alueet laitettiin taulukkoon 2.

Taulukko 2. Aineiston tärkeimmät alueet.

Työkokemus maahanmuuttajalasten kanssa jäsenyi analyysin aikana kahteen pääluokkaan, positiivisiin kokemuksiin ja haasteihin. Vastausten määrä oli laskettu ja merkattu suluissa. Taulukosta näkee, että maahanmuuttajalasten kanssa työskentelyssä positiiviset puolet ovat varhaiskasvattajan ammattilaisena kehittyminen ja auttamisen positiivinen tunne. Myös muutama vastaaja on korostanut sosiaalisten suhteiden tärkeyttä ja se, että onnistumisen tunteen saa, kun maahanmuuttajalapsi saa päiväkodista uusia ystäviä. Keskeiseksi haasteeksi nousivat kieli- ja vuorovaikutusongelmat, oppimateriaalien ja ajan puute, omien tietojen puute eri kulttuureista sekä kulttuurieroja.

Positiivinen kokemus	Haasteet
Oman alan ammattilaisena kehittyminen ja onnistuminen (7)	Kieliongelmat (7)
Auttamisen positiivinen tunne (5)	Vuorovaikutushaasteet (7)
Maahanmuuttajalasten sosiaalitaitojen kehittäminen (4)	Oppimateriaalin ja ajan puute (5)
	Eri kulttuureista tietojen puute (6)
	Kulttuurierot (6)

Taulukko 3. Maahanmuuttajalapsi varhaiskasvatuksessa

4.1 Varhaiskasvattajan positiivinen kokemus

Varhaiskasvattajien haastattelusta nousi esille, että onnistunut ja positiivinen kokemus liittyy lasten kasvuun ja kehitykseen. Vastaajat kokivat, että monikulttuurinen oppimisympäristö vaikuttaa positiivisesti lapsiin ja aikuisiin. Kaikki seitsemän haastateltavaa kokivat, että lasten suomen kielen ja sosiaalitaitojen kehitys antaa varhaiskasvattajille erittäin onnistuneen kokemuksen.

- *Kun heidän kanssa työskentelee ja käyttää kuvakortteja ja elekieltä, niin lapsetkin alkavat muistamaan sanoja. On mukava huomata, että lapset ovat omassa ryhmässä useamman vuoden ja havahtuu että lapsi osaa puhua suomen kieltä. Toki se kasvaa mukana, mutta siihen havahtuu jossain vaiheessa myöhemmin että "hitsi minkälainen tämä oli, kun tuli tänne!" Se on onnistunut kokemus. (Vastaaja 1)*

-*Tuntuu, että he ovat uteliaampia, joten heille on mukava opettaa uusia asioita ja kun he oppivat kielen, tulee hyvä mieli. (Vastaaja 4)*

Leikkiin ja ryhmään kuuluminen ovat tärkeitä kehitysvaiheita maahanmuuttajataustaisille lapsille. Kielen tasosta riippumatta lapsen tulisi pystyä osallistumaan ryhmän toimintaan ja kokea olevansa sosiaalisesti vertainen ryhmän muiden lasten kanssa. (Kivijärvi; Hujala & Turja, 2011, 252)

Leikeissä on hyvä opetella suomen kieltä ja saada kavereita. Haastateltavat kertoivat, että ryhmän lapset ovat sosiaaliset ja avoimet. Onnistunut kokemus, kun maahanmuuttajalapsi saa uusia kavereita, on tullut vastauksissa:

- *Tuntu, että meidän lapsen leikkivät ilman yhteistä kieltä. Positiivisia puolia, kun näkee että tulee ystävyssuhteita, vaikka ei ole yhteistä kieltä. Lapset löytävät yhteiset leikit. Meillä on tosi usein maahanmuuttajalapset, joilla on yhteinen kieli, semmoinen pieni porukka, ja sitten se on hyvä huomata, kun ne alkavat vähän erilleen menemään.*(Vastaja 6)

Eri kulttuureja edustavat lapset vaikuttavat positiivisesti koko ryhmän toimintaan ja lisäävät suvaitsevuuksia vastaajien mielestä. Lasten suvaitsevuus ja avoimuus näkyy päiväkodin arjessa, että lapset eivät ota huomioon esimerkiksi maahanmuuttajalasten kielentaitoa tai ulkonäköä:

- *Meidän päiväkodissa ei ikinä minun mielestä ole ollut silleen, että ”en leikki sun kanssa, koska en ymmärrä sinua”, ei sitä ole sanonut ikinä kukaan.*(Vastaja 5)

Positiivista on esimerkiksi se, että lapset kasvavat monikulttuurisessa ympäristössä, jossa erilaisuus tulee luonnollisesti esille. Viisi haastateltavaa näkee enemmän positiivisia kuin haastavia tilanteita, joissa kulttuurierot tulevat esille:

-*Oon sitä mieltä, että jos päiväkodissa on paljon eritaustoista olevia lapsia, onko se sitten kulttuuri/eri maa/mitä tahansa, kyllä sen opettaa muille lapsille ”Hei, tällaisia ihmisiä on olemassa”, me kaikki ei olla saman värisiä, me kaikki ei ymmärretä samalla tavalla, samaa kieltä, me saamme uskoa eri asioihin. Minun mielestä nyky maailmassa on hyvin tärkeää se, että lapsetkin alkavat ymmärtää että meitä on hyvin moneen junaan. Että vaikka heidän naapuristossa kaikki puhuu samaa kieltä ja samaa ihon väriltä, se ei tarkoita että kaikki on samanlaisia ja se on ok, että kaikki ei ole samanlaisia. Se on minun mielestä hyvä, että lapsetkin sitten kasvaa sellaisessa ympäristössä, jossa erilaisuus tulee esille.* (Vastaja 1)

Kasvatus on jatkuva ja dynaaminen prosessi, ja oppilaiden omien kieli- ja kulttuuritaustojen ajatellaan olevan opetuksen lähtökohtana. Monikulttuurisuuskasvatuksen tavoite on laadukas perusopetus kaikille lapsille taustasta riippumatta. (Paavola & Talib, 2010, 235.)

Maahanmuuttajalasten kulttuurien hyväksyminen ja suvaitsevuus näkyy vastauksissa pedagogisena toimintana ja edistää lasten kotoutumisprosessia. Kolme varhaiskasvattajaa rakentaa monikulttuurisen kasvatusympäristön näin, että lasten kotimaan kulttuureita yritetään sisällyttää myös päiväkodin toimintaan esimerkiksi vietetään kulttuuriviikkoa:

-Me vietetään Kulttuuriviikkoa aina kerran vuodessa. Käydään kaikkien lasten kotimaat. Jos ei ole monta kotimaata, käydään vain eri maita läpi. minkälaisia kulttuuria on. Meillä jokaisessa ryhmässä on joku maahanmuuttajalapsi, halutaan tehdä heillekin sellainen tervetullut olo. Käydään läpi ja kunnioitetaan, kerrotaan muille lapsille. Opiskelijoiden kulttuurit otetaan mukaan. Monella tavalla otetaan huomioon. Joskus laulettiin monella eri kielellä. Aina googletettiin, miten tämä lauletaan? Opeteltiin sanat. Siinä mielessä meillä on aika positiivisia kokemuksia, kun reilusti puhumme eri kulttuureista.(Vastaajat 5, 6 ja 7)

Uusien asioiden kohtaaminen tarjoaa vastaajille mahdollisuuden tutustua uuteen kulttuuriin ja tapoihin. Tutustua uuteen kulttuuriin ja ohjata maahanmuuttaja perheitä on haastateltavan mielestä positiivinen kokemus, joka laajentaa myös varhaiskasvattajan omia näkökulmia. Vastaajat näkevät sen kokemus rikkautena.

Aineistossa tuli esille ajatus kulttuurieroista ja monikulttuurisesta oppimisympäristöstä. Empatiakyky ja maahanmuuttajalapsen maailman ymmärtäminen tukevat lasten identiteettejä. Valtakulttuuria edustavia haastateltavia huomaavat, että maahanmuuttajataustaiset työntekijät ja harjoittelijat ovat hyvä tuki työyhteisölle. Kaikissa kolmessa päiväkodissa on työyhteisössä työntekijät tai harjoittelijat, joilla on maahanmuuttajatausta. Heidän apu ja vertaistuki ovat tärkeitä haastateltaville:

-Tukea saan työkaverilta. Joskus on useampi kieli niin voisi olla enemmän sellaisia työntekijöitä, jotka osaavat eri kieliä. (Vastaaja 3)

4.2 Varhaiskasvatuksen henkilöstön haasteet

Kaikissa seitsemässä haastatteluissa nousi esiin kaksi haastetta, jotka vaikuttavat työkuvaan ja vuorovaikutukseen: yhteisen kielen puute ja kulttuurierot. Ensisijaiseksi ne haasteet vaikuttavat

kasvatus kumppanuuksiin huoltajien kanssa ja sen laatu heikkene. Kaikissa päiväkodeissa on oikeus saada tulkkipalveluita, esimerkiksi Vasu-keskustelussa on aina tulkki, perheen omalla äidinkielellä. Mutta arkivuorovaikutuksessa tulkkaukspalvelut eivät ole mahdollisia. Päiväkotit voi tarvittaessa järjestää perheen äidinkieltä puhuvan tulkin. Kuitenkin päivittäisissä tilanteissa, kuten lasten noutamisessa, tulkin käyttö ei ole mahdollista. Kielimuuri ja laadukkaan vuorovaikutuksen puute on tullut jonkin verran esille haastatteluissa jokaisesta päiväkodissa:

-Kieli on ehkä suurin haaste tietysti sekä perheen plus lapsen kanssa. Perheelle on myös vaikea kertoa päivän kulumisesta, tai jos huomataan että lapsella on jotain haastetta tai päivän aikana jotain tapahtuu jotain negatiivisia asioita.. lapsi ehkä ajautui johonkin ristiriitaan tai muuta vastaavanlaista: sitten tietysti olisi hyvä, että myös asiat pystyisi kertomaan perheelle mahdollisimman yksityiskohtaisesti. Mitä on tapahtunut ja miksi teidän lapsi vaikka itkee. Totta kai, perhekin halua tietää. Se haaste tulee kielessä, kun ei ole yhteistä kieltä, hirmu vaikea selittää, että mitä tarkalleen tapahtuu lapselle.(Vastaja 1)

Päiväkodeissa on kommunikaatiokeinot, kuten esimerkiksi kuvatukikortit, elekieli tai ”kuulumislomake”, johon voi rastittaa lasten päivään liittyviä tekemisiä, kuten lepo ja leikit. Kommunikaatiohaasteet tulevat esille kaikissa seitsemässä haastattelussa. Kaikkeissa kolmessa päiväkodissa on lapsia, jotka aloittanut päiväkotihoidon ilman suomen kielen taitoa. Haastattelussa tuli esiin varhaiskasvattajan ajatus siitä, että kielen oppiminen on myös päiväkodin lisäksi myös vanhempien tärkeä tehtävä:

*-Haasteena voi olla, jos kieli ei ole vielä kehittynyt, niin silloin kommunikointi on vaativampaa. On keinot. Päiväkodissa puhutaan suomea, mutta myös kotona täytyy harjoitella suomen kieltä.
(Vastaja 3)*

Joskus kommunikaatiohaasteet voivat vaikuttaa lasten käyttäytymiseen, kun lapsi ei ymmärrä esimerkiksi ohjeita tai leikkisääntöä. Se voi aiheuttaa häiriökäyttäytymistä, joka voi johtaa turhautumiseen tai jopa ahdistumiseen:

- Kommunikaatiohaasteisiin. Myös se, että maahanmuuttajataustaiset lapset aika paljon mallintaa toisten tekemisiä...semmoisia väärinkäsityksiä.(Vastaja 7)

Kulttuurierot tuovat haasteita haastateltavien työhön. Vastaajat korostavat haastatteluissa, että heillä on korkea pyrkimys ymmärtää lapsen kotimaan kulttuuria. He näkevät selkeät erot suomalaisesta ja muiden kulttuureissa, kuten ruokakulttuuri, päiväkodissa käyttäytyminen, pukeutuminen ulos, lasten omatoimisuus. Kulttuurieroista tulee samalla positiivisuutta kuin haasteita. Kuitenkin jonkun verran epävarmuus esiintyi vastauksissa, kun vastaaja haluaa oppia uutta, mutta ei uskalla kysyä eikä tiedä, tekeekö hän oikein:

-Välillä tuntuu että "Uskallanko kysyä?" Haluaisin hirveästi tietää ja ottaa sitä mukaan, mutta välillä en uskaltaa kysyä.(Vastaaja 2)

Kulttuuriset erilaisuudet tulevat vastakkain, suomalainen päiväkodin normi ja maahanmuuttajalasten kulttuuriin liittyvä normi. Sukupuoliroolit ja sen liittyvät stereotyyppit tulivat esille yhdessä päiväkodissa, jossa varhaiskasvattajat kokivat omassa työssä. Esimerkiksi se, että miehet työskentelevät päiväkodeissa, voi olla maahanmuuttajalapselle jopa pelottava.

4.3 Moniammatillinen tuki ja yhteistyön rooli varhaiskasvatuksessa

Kaikissa seitsemässä haastatteluista korostui selkeästi näkemykset siitä, että varhaiskasvatuksen työntekijät tarvitsevat tukea maahanmuuttajalasten kasvatuksessa. Moniammatillista yhteistyötä kaikkien seitsemän haastateltavan varhaiskasvattajan mukaan on tehty esimerkiksi ensisijaisesti neuvolan ja tulkkipalveluiden kanssa. Yhdellä haastateltavalla on työkokemus International Housen kanssa, kun perhe sai ohjausta lasten hoitopaikan hakemisessa:

- Yhdellä lapsella on ollut niin, että Maahanmuuttajapalvelusta on autettu vanhempia tekemään hakemus tänne. Vanhemmat kertovat, että he käyvät siellä (International House) ohjaajan luona ja he auttavat kirjoittamaan hakemuksen. Pientä apua sieltä on ollut päiväkodin paikan hakemisessa. Ja lapsi on saanut hoitopaikan aika nopealla aikataululla.(Vastaaja 5)

Haastatteluissa tuli selväksi, että yhteistyö eri tahojen kanssa on tärkeä osa varhaiskasvatuksessa. Moniammatillinen yhteistyö on osa laadukasta varhaiskasvatusta. Työelämän monitahoisuus velvoittaa varhaiskasvatuksen henkilöstöltä aiempaa enemmän tekemään yhteistyötä sekä ottaa yhteisvastuuta lasten tukemisesta ja hyvinvoinnista. Siten yhteisöllisyyden ja yhteisökyvyn

kehittyminen ovat ensisijaisessa roolissa varhaiskasvatuksessa ja hyvä keino kehittää ja uudistaa sekä ammatillisia toimintatapoja että koko varhaiskasvatuksen ammattialaa. (Kupila; Hujala & Turja, 2011, 311.)

Kaksi haastateltavaa kokevat, että tärkeää tukea tarvitaan heti alusta, kun maahanmuuttajalapsi aloittaa päivähoidon. Vanhemmille tiedotetaan suomalaisen varhaiskasvatuksen tavoitteista, periaatteista ja käytetyistä menetelmistä. Heidän kanssaan pohditaan kieliympäristöstä, kielivalinnoista, monikielisten ja kulttuuristen identiteettien muodostumisesta sekä äidinkielen tai kielten kehityksen vaiheista ja niiden tärkeydestä. Varhaiskasvatus Suomessa tukee lapsen sopeutumista uuteen yhteiskuntaan. (Varhaiskasvatussuunnitelma, 2022, 58.)

- *Sellainen asia ylipäättään perheiden kanssa kannattaa tehdä, kun he vaikka aloittaa päivähoitoa, silloin istuisi alas ja juttelee enemmän siitä, mitä mahdollisesti kulttuurisia eroja on olemassa. Toki niistä jonkun verran keskustellaan, mutta se voisi olla hyvä idea, että olisi joku virallinen kyselypohja/keskustelupohja, minkä kautta voisi lähteä keskustelemaan. Millä tavalla asiat ovat eri tavalla, heidän kulttuurissa ja Suomessa. Sitten pystyisi aloittaa työskentelyn vähän eri tavalla siinä heti alkuun.*(Vastaaja 1)

Monikulttuurisessa työssä varhaiskasvatuksen työntekijät kaipaavat tietoa, joka auttaa ymmärtämään toisen kulttuuria. Nimenomaan maahanmuuttajalasten hoidon alku on työntekijän mielestä tärkeä aikaa saamaan tietoa lasten asioista, kuten ruokatavoista ja kulttuurista.

Haastattelussa tuli esille Suomi toisena kielenä (S-2)– opetuksen vaatimukset ja tärkeys. Suomi toisena kielenä -opetus on monikieliselle lapselle opetettava suomen kielen tavoitteellista, säännöllistä ja pysyvää opetusta. (Opetushallitus, 2024) Henkilöstön mukaan haasteena on, että olemassa ei ole valmiita malleja, miten maahanmuuttajalasten kanssa voidaan toimia. Sen takia jokainen varhaiskasvattaja etsii oman ratkaisun ja toimintamallin, ja se yleensä vaati lisää resursseja:

-*Tarvitsemme kommunikation tukea. Koen, että S2-ryhmälle, mikä järjestetään täällä, siihen tarvitsisi enemmän tukea. Olisi kiva saada tähän joku koulutus. Vaaditaan siitä, mutta ei mistään tule apua.* (Vastaaja 6)

Haastateltavat kaipaavat koulutusta koko työyhteisölle, jossa saisivat vastauksia maahanmuuttajalasten oppimiseen liittyvistä asioista. Myös materiaalipankki ja moniammatillisen työyhteisön yhteistiedot olisi hyvä tuki silloin, kun varhaiskasvatuksen henkilöstöllä herää kysymykset maahanmuuttajalapsiin liittyen.

Monella vastaajalla on herännyt omaan ammatillisuuden liittyviä tunteita ja itsereflektioita, jotka johtavat kulttuuriseen tietouteen tai kielitaidon puutteeseen. Haastateltavien työ on vaikeaa ilman sopivaa materiaalia ja sitä kaivataan myös mahdollisesti moniammatillisessa yhteisössä:

-Jotain ideoita, tai materiaaleja. Semmoinen, että mitä kannattaa tehdä? Mitä arjessa tehdään? Välillä tuntuu, että olen jopa kädetön. Kun halusi auttaa lasta, mutta ei välttämättä ole resursseja toteuttaa sitä. Moniammatillisuus ehkä se on semmoisen neuvolan, puheterapian tai psykologipalveluiden kanssa. Aika harvoin puhutaan, miten maahanmuuttajalasten kanssa pitää toimia.(Vastaja 7)

Viisi vastaajaa kaipaisi täydennyskoulutusta, josta saisivat käytännön ohjeita ja erityisesti vinkkejä. Esimerkiksi, miten erikulttuurista tulevia lapsia kasvattaa, tietoja eri kulttuureista ja toimivia kasvatustapojen menetelmiä. Haastateltavien mielestä, heillä ei ole tarpeellista koulusta ja toivovat saavansa sitä. Tietojen puute ja koulutuksen tarve tulee esiin:

-Maahanmuuttajalapsen ei ole uusi juttu ja tällä vähän jopa ihmetyttää miksi ei ole semmoista. Tai miksi meille ei ole tarjottu tai ehdotettu?(Vastaja 6)

Myös tuli ilmi se, että työtä tulee enemmän, koska maahanmuuttajalasten takia tarvitaan lisää materiaaleja. Resurssien ja materiaalien puutteet ovat vaikuttaneet varhaiskasvatushenkilöstön työkuvaan esimerkiksi aika- ja sopivan materiaalin pulalla. Valmiita ja helppokäyttöistä materiaalia kaipaavat kaikki seitsemän vastaajaa:

-Materiaalia on yllättävän vähän. Valmiita materiaaleja. Joko maksumuurin takana tai pitää etsiä niitä, kaivamalla kaivaa.(Vastaja 6)

Kaikki seitsemän haastateltavaa kokivat, että koulutuksen tarve on iso ja tarpeellinen.

Maahanmuuttajalasten määrä on kasvussa koko ajan ja materiaalien saaminen vaatii varhaiskasvattajilta paljon aikaa ja työresursseja. Toivomuksena on valmiit materiaalipaketit, jotka helpottavat työnarkea.

Monikulttuurisuus tuo varhaiskasvatukseen sekä positiivisuutta että haasteita. Varhaiskasvattajat toivoisivat lisää kulttuuriavauskoulutusta. Tämä kuitenkin vaatisi valtakunnallisella tasolla tukea ja rahoitusta, joten varhaiskasvattajilta tulee ideat valmiista paketti- tai videokurssista, joka olisi tehty koko Suomen varhaiskasvatukselle, etäkurssit tai joku muu ratkaisu tilanteeseen. Se helpottaa sekä varhaiskasvatuksen henkilöstön työtä sekä tukee maahanmuuttajalasten ja koko perheen kotoutumista.

5 Pohdinta ja johtopäätökset

Haastattelut on tehty kolmessa Joensuun lähiöalueissa, jossa maahanmuuttajaperheet ovat asuneet. Jokaisella haastateltavalla on monipuolinen työkokemus maahanmuuttajalasten kanssa.

Opinnäytetyön tavoitteena oli tuoda varhaiskasvatuksen henkilöstön näkemys maahanmuuttajalasten kotoutumiseen varhaiskasvatuksessa. Vastauksien perusteella varhaiskasvatuksen henkilöstön näkemyksiin kotoutumisesta liittyy haasteita mutta samalla tavalla myös he kokevat työtä antoisena ja positiivisena. Tuloksien mukaan vastaajat kokevat, että varhaiskasvatuksessa ei ole riittävästi resursseja kotoutumistyössä. Myös varhaiskasvatushenkilöstö kaipaa moniammatillista tukea ja monikulttuurista koulutusta.

Opinnäytetyön tulokset osoittavat, että yhteisen kielen puute ja kulttuurierot ovat keskeiset asiat, jotka vaikuttavat vuorovaikutuksen laatuun ja tuovat haasteita varhaiskasvattajan työkuvaan. Kielen oppiminen on merkittävää lasten tulevaisuuden kannalta ja varhaiskasvatuksessa lapset oppivat luonnollisissa vuorovaikutustilanteissa ja ohjatuissa toiminnoissa. Vuorovaikutuksessa lapsi oppii kielten lisäksi kulttuurisidonnaisia tapoja ja kommunikaatiomuotoja. (Paavola & Talib, 2010, 232-233).

Kulttuurierot ja ennakkoluulot ovat aiheita, jotka voivat vaikuttaa monella tavalla ihmisten vuorovaikutukseen. Varhaiskasvatuksessa on tärkeä kunnioittaa maahanmuuttajalasten kulttuuria, jotta voidaan rakentaa yhteinen kannustava ja turvallinen oppimisympäristö. Coll & Magnuson (2000) korostavat, miten ennakkoluulot Yhdysvalloissa voivat olla haavoittuvuuden lähde tietyille sosiaaliselle luokalle. Eri kulttuuritaustaiset perheet toimivat lastensa parhaaksi, mutta siitä huolimatta stereotyyppiä ja ennakkoluulot ovat vahvoja vain sen takia, että historiallisesti tietty sosiaali- tai kulttuuriryhmä on riskin lähde. (Coll & Magnuson; Shonkoff & Meisels, 2000, 94–97.) Suomessa eriarvoisuus on myös huolen aihe. Syrjäytymisvaarassa olevia lapsia on sekä suomalais- että maahanmuuttajataustaisissa perheissä. Opettajan rooli syrjäytymisen ehkäisemisessä ja oppilaan hyvinvoinnin edistämässä on merkittävä mutta samalla ammattia kuormittava. Tilanne korostuu erityisesti sellaisilla alueilla, joilla on paljon maahanmuuttajia. (Paavola & Talib 24-25.)

Lisäksi tavoite oli tuoda esille varhaiskasvatuksen henkilökunnan toivomuksia monialaiseen yhteistyöhön maahanmuuttajalasten kotoutumisen tueksi. Teemahaastattelussa varhaiskasvattajat kertoivat omista onnistuneista työkokemuksista ja haasteista maahanmuuttajalasten kanssa. Tutkimus toi esille kieli- ja kulttuurieroista varhaiskasvatuksessa ja se, että kulttuurieroissa varhaiskasvattajat näkevät sekä haasteet mutta myös mahdollisuudet kehittää monikulttuurisen kasvatusympäristön. Myös opinnäytetyö on tuonut konkreettisia tukimuotoja, jotka varhaiskasvattajat toivovat moniammatillisesta ympäristöstä. Tuen tarpeesta puhuivat kaikki seitsemän haastateltavasta. Teemahaastattelussa tuli ilmi, että varhaiskasvatuksen henkilöstöllä on motivaatio ja halu tehdä kehittämistyötä maahanmuuttajalasten kotoutumisen tukemiseen.

Monikulttuurisessa opetuksessa lähtöpiste pitäisi olla maahanmuuttajalasten taustat, taidot ja tiedot, mikä vaatii jokaisen lasten käsittelemistä personaalisesti. Lasten henkilökohtaisen taitojen ottamisen huomioon, niiden kehittäminen ja arvioiminen on tärkeä lasten menestymiselle. Keskustelut vanhempien kanssa lapsen asioista antavat myös vanhemmille varmuutta siihen, että heidän perheen kulttuuritaustaa arvostetaan. (Paavola & Talib, 2010, 229.)

Haastattelujen mukaan he näkevät monikulttuurisuuden rikkautena. Heidän mielestä päiväkodin ympäristö, jossa erilaisuus tulee esille, rikastaa lasten ja aikuisten ajatusmaailmaa ja laajentaa oman elämän näkemystä. Monikulttuurinen kasvatusympäristö opettaa lapsia arvostamaan erilaisuutta ja yhdenvertaisuutta. Monikulttuurisuuteen liittyy toisten ihmisten kunnioittamisen

erilaisista piirteistä huolimatta, opettaa lasta kuulla ja kuuntelemaan muita ihmisiä. (Eerola-Pennanen; Hujala & Turja, 2011,240) Varhaiskasvatushenkilöstön mielestä heillä on puutteelliset tiedot kulttuureista ja se vaikuttaa huoltajien vuorovaikutuksen laatuun. Ratkaisun muotona he toivovat lisää sen mukaista koulutusta, tietopaketteja ja toimivia keinoja S-2 tiimeille. Paavola ja Talib (2010, 234) korostavat henkilökunnan kouluttamisen tärkeydestä, koska se antaa monipuolisen kasvatuksen ja opetuksen kehittymiselle. Varhaiskasvatuksen henkilöstö tarvitsee tietojen ja taitojen päivitystä jatkuvasti sekä myös uutta tietoa, joten kouluttautuminen on merkittävä osa kasvatusyhteisön kehittymistä.

Varhaiskasvatus tukee kulttuurista osaamista ja monimuotoisuutta, joka pohjautuu oman sekä muiden kulttuuristen ja katsomuksellisten taustojen ymmärtämiseen ja arvostamiseen. Kulttuurisen osaamisen ja erilaisten vuorovaikutustaitojen osaamisen merkitys korostuu, koska lapset kasvavat kulttuurisesti, kielellisesti ja katsomuksellisesti moninaisessa maailmassa. (Eerola-Pennanen; Koivula, Siippainen, Eerola-Pennanen, 2022, 228.)

Tulokset osoittavat, että maahanmuuttajalasten kanssa varhaiskasvatustyössä on sekä positiivisia että haastavia puolia. Laadukas varhaiskasvatus auttaa lasta kotoutumisessa, mutta se vaatii riittävästi työresursseja, kokemusta ja koulutusta, ja se kuormittaa varhaiskasvatusta. Samaan ajatuksiin on tultu esimerkiksi Saksassa. Busch, Buchmüller, & Leyendecker (2023) kuvailevat artikkelissa Saksaan äskettäin saapuneiden pakolaislasten varhaiskasvatusohjelman toteutus ja laatu: havainnoiva tutkimus vaikutusta varhaiskasvatusten laadun kotoutumiseen.

Varhaiskasvatuksen korkea laatu voi tukea pakolaislasten sosiaalis-emotionaalista kehitystä, sopeutumista ja kielen oppimista ja auttaa lieventämään lasten haitallista pakolaiskokemusta. Samalla he korostavat, että kuitenkin, ei kauan sitten saapuvien pakolaisperheiden suuri määrä haastaa vastaanottavien maiden varhaiskasvatusresurssit. (Busch ym., 2023.)

Päiväkodin arjen helpottavat työkalut ja pedagogiset ratkaisut ovat täällä hetkellä esimerkiksi kuvatuki ja elekieli, toistaminen, ohjattu toiminta ja järjestelty ja ohjattu leikkiryhmä. Myös tulkkipalvelu esiintyy vahvasti päiväkodin nykyelämässä.

Opinnäytetyössä tuli esille, että varhaiskasvatuksen henkilöstölle on tärkeää, että lasten hoidon alussa heillä oli mahdollisuus perheen kanssa käydään läpi hoitoon liittyviä asioita ja sovitaan yhdessä, miten niitä huomioidaan päiväkodin arjessa. Virallinen pohja tai lomake päivähoidon aloittamisessa maahanmuuttajaperheille olisi hyvä vaihtoehto ja sitä kaipaavat kaikki haastateltavat. Monikulttuuriseen liittyviä tietoja ja toimintamalleja ovat myös erittäin tärkeitä haastattelujen vastaajille ja nykyaikaista koulutusta kaivataan kaikissa kolmessa päiväkodissa. Vastaajat kaipaavat lisää tietoja ja tukea moniammatillisesta yhteistyöstä, mutta maahanmuuttajalasten- ja perheiden kanssa työssä he eivät tiedä, mistä saisivat sellaista tukea ja vastauksia kysymyksiin. Haastatteluissa tuli ilmi, että varhaiskasvatuksen ammattilaisilla on kiinnostus tehdä kotoutumiseen liittyvää työtä.

Maahanmuuttajalasten määrä lisääntyy vuodesta toiseen ja tukimuotojen tarve tulee vaan kasvamaan. Ajatukset laadukkaasta varhaiskasvatuksesta ja tasa-arvosta ovat tärkeitä yhteiskunnallisia ajatuksia. Ajatuksien ja periaatteiden lisäksi varhaiskasvatushenkilö tarvitsee resursseja ja tukea.

6 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Tutkimuksen aihe on nykyaikainen ja varhaiskasvatuksessa etsitään uusia ratkaisuja sen suhteen. Teeman valinta oli osittain opinnäytetyön tekijän oma valinta mutta lisäksi International House Joensuun ja yksityisten päiväkotien johtajien kanssa keskustelut antoivat ymmärrystä, että teeman aihe on sopiva. Tutkittavien päätökseen osallistua tutkimukseen vaikuttavat useat tekijät. Usein tutkimukseen osallistuminen tarjosi mahdollisuuden vaikuttaa, jakaa tavallisten ihmisten kokemuksia ja näkemyksiä, sekä tilaisuuden kokeilla jotakin uutta ja erilaista. Lisäksi tutkimusaihe nähtiin joko yleisesti merkityksellisenä tai sellaisena, johon oli henkilökohtaista kokemusta tai mielipiteitä. (Kuula & Tiitinen; Ruusuvoori ym., 2010, 447). Opinnäytetyön haastateltavat varhaiskasvatuksen henkilökunta osallistuivat haastatteluun vapaaehtoisesti ja haastattelusuostumus-lomakkeessa oli mainittu, että kaikkiin kysymyksiin ei ole pakko vastata. Kaikilla haastateltavilla oli tarpeellinen työkokemus maahanmuuttajalasten kanssa (sekä ennen että täällä hetkellä) ja kaikissa päiväkodeissa maahanmuuttajalasten määrä vain lisääntyy vuodesta toiseen.

Opinnäytetyön haastatteluun liittyvä luotettavuuteen vaikuttaa haastattelukysymyksen selkeys ja monipuolisuus. Omassa työssä pyrin ottamaan huomioon sen ja haastattelukysymyksen muotoiluissa. Kysymykset olivat neutraaleja ja ne testattiin koehaastattelussa.

Laadukkuus tavoitellaan etukäteen: hyvä haastattelurunko, ennalta mietitty teema ja sopivien haastateltavien etsiminen. (Hirsjärvi & Hurme, 2000, 184) Luotettavuuteen voisi lisätä sen, että opinnäytetyön tekijällä on työkokemus maahanmuuttajalasten kanssa työskentelyssä varhaiskasvatuksessa ja oma kotoutumisen kokemus maahanmuuttajana. Joensuun lähiöalueiden päiväkotien tilanne, jossa on paljon maahanmuuttajalapsia, on opinnäytetyöntekijälle tuttu.

Eettisiin kysymyksiin liittyy haastateltavien anonyymisyys. Tutkijan pitää huolehtia, että litteroidessa suorat tunnistetiedot poistetaan. Myös epäsuoratietoja, kuten työpaikka, sukupuoli ja koulutustausta poistetaan. Aineisto tuhoetaan tutkimuksen päätyttyä (Kuula & Tiitinen; Ruusuvaori ym., 2010, 452). Litteroinnissa ja valmiissa työssä nimetään henkilöt numeroina ja päiväkodit nimeän A, B, C. Päiväkotien nimeä ei mainita litteroinnissa tai valmiissa työssä. Haastattelun äänitallenteen poistin litterointivaiheen jälkeen ja opinnäytetyön valmistuttua kaikki aineistoon liittyvät materiaalit tuhoetaan.

Tutkijan pitää muistaa, kenelle tutkimus kirjoitetaan ja kirjoittaa tutkijana. Tutkimustieto syntyy tutkittavan ja tutkijan vuorovaikutuksessa. Siinä tilanteessa tutkija ei edusta vain itseään vaan myös omaa oppiainettaan ja tiedeyhteisöä (Grönfors 1985; Kuula 2006; Vilka 2006, 115). Koen, että tämä oli minulle tärkeää työssäni, sillä olen itse ulkomaalais- ja pakolaistaustainen ja edustan tutkittavaa vähemmistöä. Oma henkilökohtainen näkemys tutkimusongelmaan ei pitäisi siis vaikuttaa tuloksiin vaan antaa motivaatiota ja halua tutkia asiaa.

Tulos on reliaabeli eli pysyvä, jos kaksi arvioitsijaa päätyy samanlaiseen tulokseen. (Hirsjärvi & Hurme, 2000, 186) Joensuussa yksityispäiväkotien varhaiskasvatuksen henkilöstön näkemyksiä kotoutumiseen ei ollut tutkittu aiemmin. Kuitenkin tutkimukset Saksassa Busch, Buchmüller, & Leyendecker, 2023) tai Iso- Britanniassa (Sylva, Melhuish, Sammons, Siraj-Blatchford & Taggart, 2014) sisältävät paljon samanlaisia aiheita ja niistä voi löytää samat tulokset. Varhaiskasvatuksen korkea laatu tukee maahanmuuttajalasten kotoutumista.

Opinnäytetyön luotettavuuteen vaikuttaa lähteiden luotettavuus, joka voidaan parantaa niin, että etsitään tietoa eri lähteistä ja vertaillaan sen jälkeen omaan tulkintaan tai katsotaan, tuottavatko ne tukevia tuloksia. (Kananen, 2017,177) Opinnäytetyön prosessissa on pyritty käyttämään luotettavia lähteitä ja otettu huomioon lähteiden alkuperä, julkaisupaikka ja -aika ja kirjoittajan asiantuntemus. Maahanmuuttoon liittyvissä lähteissä on otettu huomioon kirjoittajien tietoisuus maahanmuutosta ja heidän asiantuntemuksiin voi luottaa. Kirjat yhdistävät tutkimustietoa ja käytännön kokemuksia, tietoa ja näkemyksiä maahanmuuttajien kohtaamiseen ja tukemiseen. Lähteet ovat alkuperäisiä ja puolueettomia.

6.1 Opinnäytetyön hyödynnettävyys ja jatkotutkimusideat

Tutkimuksen tavoitteena oli tutkia ja tuoda esiin Joensuun yksityispäiväkotien varhaiskasvatuksen henkilökunnan näkemyksiä maahanmuuttajalasten kotoutumisesta sekä päiväkotiympäristön haasteista ja mahdollisuuksista. Tutkimuksessa haastateltiin seitsemän varhaiskasvatuksen ammattilaista yksityisissä päiväkodeissa Joensuussa. Mielestäni tätä aihetta voisi tutkia laajemmin ja tutkia aihetta vain varhaiskasvatuksen sosionomityön näkökulmasta. Varhaiskasvatuksen sosionomilla on rooli maahanmuuttajaperheiden kotoutumisen tukemisessa. Sosionomin ammatilliseen pätevyyteen kuuluu lapsen oikeuksien sopimuksen mukaisten toimien tukeminen, lapsen osallistumisen ja hyvinvoinnin edistäminen, perheiden tukipalvelujen ja järjestelmien tuntemus, huolenpidon ja suojelun vahvistaminen sekä syrjinnän ja yhteiskunnasta syrjäytymisen ehkäiseminen. (Talentia, 2024.) Sosionomin työosaamiset auttavat maahanmuuttajalapsia sopeutumaan uuteen ympäristöön ja tukevat heidän kielen oppimistaan sekä kulttuurista ymmärrystä.

Kuten korostin tässä työssä, maahanmuuttajalapsen tarvitsevat tavallista enemmän tukea varhaiskasvatuksessa. Kotoutumiseen liittyviä tukitarpeita voidaan myös tutkia maahanmuuttajaperheiden näkökulmasta. Minkälaisia haasteita ja positiivisia puolia näkevät maahanmuuttajaperheet heidän lasten varhaiskasvatuksessa? Mitä tukimuotoja he näkevät toimivina ja tarpeellisina? Perheiden näkökulman tutkiminen auttaisi nähdä lasten kotoutumisen prosessia monipuolisesti ja antaisi uusia kehittämisalueita varhaiskasvatuksessa. Maahanmuuttajaperheiden haastattelu olisi ihannetilanne, mutta kieliongelman vuoksi teeman voisi tutkia myös kyselytutkimuksella. Maahanmuuttajaperheiden tutkiminen voisi lisätä heidän

osallisuutta varhaiskasvatuksen ja perheiden yhteistyöhön, koska vanhemmat ovat parhaat asiantuntijat heidän lapsensa asioissa.

Lähteet

Alitolppa-Niitamo, A., Fågel, S., Säävälä, M. 2013. Olemme muuttaneet- ja kotoudumme. Maahan muuttaneen kohtaaminen ammatillisessa työssä. Väestöliitto

Busch, J., Buchmüller, T. & Leyendecker, B. 2023. Implementation and quality of an early childhood education program for newly arrived refugee children in Germany: an observational study. International Journal of Child Care and Education Policy. Numero 17, 3. Viitattu 10.11.2024 <https://ijcccep.springeropen.com/articles/10.1186/s40723-023-00105-8>

Himanen J. 2023. Näin Ruotsi päätyi ”Ruotsin tielle” – Yliopistonlehtorilta varoitus Suomen suunnasta. Iltalehti. Viitattu 10.6.2024. <https://www.iltalehti.fi/ulkomaat/a/1dfada30-e324-4dbd-991839c8d78edb37>

Hirsjärvi, S., Hurme, H. 2000. Tutkimus-haastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

Hujala, E.& Turja, L. 2011. Varhaiskasvatuksen käsikirja. PS-kustannus.

International House Joensuu. Iisisti idässä. 2023.Viitattu 15.7.2024. <https://www.internationaljoensuu.fi/international-house-joensuu>

Joensuun kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma. 2022. Viitattu 25.7.2024 <https://www.joensuu.fi/documents/144181/3958508/Joensuun+kaupungin+varhaiskasvatussuunnitelma+2022.pdf/3743f534-35f1-3768-6b0c-cedf52a64d49>

Kananen, J. Opinnäytetyön kirjoittajan opas. Näin kirjoitan opinnäytetyön tai pro gradun alusta loppuun. 2015. Suomen yliopistopaino Oy

Kananen, J. Laadullinen tutkimus pro graduna ja opinnäytetyönä. 2017. Suomen yliopistopaino Oy

Karila, K., Nummenmaa, A. 2001. Matkalla moniammatillisuuteen. Kuvauskohteena päiväkotit. WSOY.

Koivula, M., Siippainen, A. & Eerola-Pennanen, P. 2022. Valloittava varhaiskasvatus. Oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia. Vastapaino Tampere

Reunanen, J. 2024. Hallitus haluaa luopua varhaiskasvatuksen yhdenvertaisuussuunnitelmista – päiväkotit pettyi: ”Työstä tulee vaikeampaa”. YLE, 74–20102618. Viitattu 14.8.2024 <https://yle.fi/a/74-20102618>

Kettunen, M & Mäki, I. Suomi toisena kielenä (s2) -opetus varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatushenkilöstön kokemuksia S2-opetuksesta. Viitattu 3.11.2024. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/99642/kettunen_minna%20ja%20maki_iiris.pdf?sequence=1&isAllowed=y

L 423/2003. Kielilaki. Viitattu 20.7.2024. <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030423>

L 540/2018. Varhaiskasvatustalaki. Viitattu 29.7.2024. <https://finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540>

L 1325/2014. Yhdenvertaisuuslaki. Viitattu 16.8.2024. <https://finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141325>

L 681/2023. Laki kotoutumisen edistämisestä. Viitattu 16.7.2024.
<https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101386>

Ojala, M. 2015. Developing Multicultural Early Childhood Education in a Finnish Context. International Journal of Child Care and Education Policy. Numero 4, 13–22. Viitattu 10.11.2024. <https://ijcep.springeropen.com/articles/10.1007/2288-6729-4-1-13>

Opetushallitus. 2023. Monialainen yhteistyö varhaiskasvatuksessa. Viitattu 1.7.2024
<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/varhaiskasvatus/monialainen-yhteistyo-varhaiskasvatuksessa>.

Opetushallitus. 2024. Maahanmuuttotaustaiset oppijat varhaiskasvatuksessa. Viitattu 10.11.2024
<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/maahanmuuttotaustaiset-oppijat-varhaiskasvatuksessa>.

Pedagogiikka netissä. N.d. 2023. Kieli- ja kulttuuritietoinen varhaiskasvatus. N.d. . Viitattu 31.10.2024. [https://peda.net/joensuu/esiopetus/sv/Kieli- ja kulttuuritietoinen varhaiskasvatus](https://peda.net/joensuu/esiopetus/sv/Kieli-ja-kulttuuritietoinen-varhaiskasvatus)

Parviainen, H., Kankaanpää, S.-L. & Salama, E. 2023. Lapsen mielenterveys - miten huomioidaan maahanmuuttotausta? Lääketieteellinen Aikakauslehti Duodecim, numero 21, 139, 1723–30. Viitattu 16.8.2024 <https://www.duodecimlehti.fi/duo17859>

Pelastakaa Lapset.2024. Mitä pakolaisuus tarkoittaa lapsille ja perheille? N.d.Viitattu 16.8.2024.
<https://www.pelastakaalapset.fi/tyomme/mita-teeemme/lapset-kriiseissa/pakolaisuus/>

Ruusuvuori, J., Nikander, P. & Hyvärinen, M. 2010. Haastattelun analyysi. Tampere : Vastapaino.

Saukkonen, P. 2013. Erilaisuuksien Suomi: vähemmistö- ja kotouttamispolitiikan vaihtoehdot. Gaudeamus.

Sjöblom-Immala, H. Työtä, palveluja ja luonnonläheisyyttä. Maahanmuuttajien Suomen sisäiset muutot, asumistoiveet ja kotoutuminen 2000-luvulla. 2012. Turku: Siirtolaisuusinstituutti

Shonkoff, J.P & Meisels, S. J. 2000. Handbook of early childhood intervention. Second edition. Cambridge university press.

Talentia. N.d.2024. Sosionomin erityisosaaminen ja vastuut varhaiskasvatuksessa. Viitattu 1.11.2024. [Sosionomin erityisosaaminen ja vastuut varhaiskasvatuksessa](https://www.talentia.fi/fi/erityisosaaminen-ja-vastuut-varhaiskasvatuksessa)

Tilastokeskus. N.d. 2023. Maahanmuuttajataustaisten määrät ja osuudet alueittain. Viitattu 20.7.2024.
https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/Maahanmuuttajat_ ja_kotoutuminen/Maahanmuuttajat_ ja_kotoutuminen

[kotoutuminen Maahanmuuttajat ja kotoutuminen/maakoto pxt 11vu.px/table/tableViewLayout1/](#)

Tilastokeskus. 2023. Varhaiskasvatukseen osallistuneiden lasten osuus kasvoi vuonna 2022. Vieraskielisiä 12% lapsista. Viitattu 20.7.2024
<https://stat.fi/julkaisu/cl8l48a1oj27m0dukvmlyq0wd#top>

Tuomi, J.& Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Turunen, T. Lastentarhanopettajien kokemuksia kotouttamisesta varhaiskasvatuksessa. 2017. Viitattu 3.11.2024. [URN:NBN:fi:jyu-201705092259.pdf](#)

Työ- ja elinkeinoministeriö. 2024. Maahanmuuttajien kotoutuminen edellyttää yhdenvertaisuutta ja yhteistyötä. Viitattu 1.9.2024.
[Maahanmuuttajien kotoutuminen - Työ- ja elinkeinoministeriö \(tem.fi\)](#)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2022. Helsinki: Opetushallitus . Viitattu 1.9.2024.
[Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022 \(oph.fi\)](#)

Vilkkä, H. Tutki ja havainnoi. 2005. Tammi.

Vilkkä, H. Tutki ja kehitä. 2015. PS- kustannus

Liitteet

Liite 1. Haastattelukysymykset

- Millaisia kokemuksia sinulla on kasvattajana vuorovaikutuksessa maahanmuuttajataustaisten lasten kanssa? Kuvaile onnistunut kokemus, mistä jäi hyvä mieli.
- Millaisiin haasteisiin olet törmännyt työssä maahanmuuttajalasten kanssa?/ Kuvaile yleisiä haasteita, joihin törmäsit työssä maahanmuuttajataustaisten lasten kanssa. Mistä se johtuu sinun mielestä? Onko sinulla keinoa puuttua haasteisiin?
- Mitä positiivisia puolia näet työssäsi maahanmuuttajalasten kanssa?
- Millaisten tahojen kanssa toteutat moniammatillista yhteistyötä maahanmuuttajalapsiin liittyvissä asioissa?
- Saatko työssäsi moniammatillista tukea maahanmuuttajalasten kanssa toimimisessa? Millaista tukea saat tai koet tarvitsevasi?

Liite 2. Suostumus haastatteluun

Hei!

Olen Julia Räsänen ja suoritan varhaiskasvatussosionomin täydennyskoulutusta Jyväskylän AMK:ssa. Opinnäytetyöni aihe on *Maahanmuuttajalasten kotouttaminen varhaiskasvatuksen näkökulmasta Joensuussa*. Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, miten lasten kotoutuminen näkyy varhaiskasvatuksessa henkilökunnan näkökulmasta, miten se vaikuttaa työnkuvaan, sekä

millaisia haasteita ja mahdollisuuksia moniammatillisesta näkökulmasta he kokevat päiväkodin ympäristössä.

Osallistuminen haastatteluun on vapaaehtoinen. Haastateltavana voitte olla vastaamatta niihin kysymyksiin, joihin ette halua vastata. Haastattelut nauhoitetaan ja se kestää noin puoli tuntia.

Haastattelussa saatavat tiedot ovat luottamuksellisia ja niitä ei tulla käyttämään muuhun kuin opinnäytetyöhöni. Päiväkotien nimeä ei mainita valmiissa työssä. Myös haastateltavien henkilöllisyys ei tule esille missään vaiheessa tutkimusprosessissa. Kerron mielelläni lisää omasta opinnäytetyöstä!

Ystävällisin terveisin

Julia Räsänen

AF1873@student.jamk.fi

Opinnäytetyön ohjaajan tiedot:

XXX

XXX@jamk.fi

Ohessa suostumukseni haastatteluun paikka
ja aika

Allekirjoitus ja

nimenselvennys